Nr. 6 (102) Iunie '80

Y099

Rp
ROMÂNIA PITOREASCĂ

Rp ROMÂNIA PITOREASCĂ

REVISTĂ LUNARĂ EDITATĂ DE MINISTERUL TURISMULUI

POP SIMION
redactor șef

TOMA GEORGE MAIORESCU
redactor șef adjunct

CORNEL BOZBICI
secretar responsabil de redacție

HOLIDAYS IN ROMANIA · VACANCES EN ROUMANIE · FERIEN IN RUMÄNIEN · ТУРИЗМ В РУМЫНИИ

EDIȚII ALE REVISTEI ÎN LIMBILE ENGLEZĂ, FRANCEZĂ, GERMANĂ, RUSĂ

Redacția: Str. Nikos Beloianis nr. 27, sector 1, București, cod 70166; telefon 59 74 74; Centrala — 59 52 70, interior 22 (Secretariatul de redacție). Telex 11 724. Publirom R

Prețul unui abonament este de 9 lei pe trei luni, 18 lei pe șase luni și 36 lei pe un an

Cititorii din străinătate se pot abona prin ILEXIM — serviciul export-import presă — Calea Griviței nr. 64–66, P.O.B. 2001 telex 011226 — București

Vremea

IULIE 1980

Există probabilitatea ca luna iulie să ne aducă anul acesta o serie de ploi abundente, care prin cantitatea de apă lăsată să depășească normalul și pe cele din luna iunie. În această situație iulie va deveni cea mai ploioasă lună a anului. Aceste ploi, ce vor lua caracter general între 1–6 și 16–18 iulie, vor fi frecvente în primele 2 decade ale lunii, apoi ele se vor rări. În mijlociu, pe teritoriu se vor nota 14 zile cu ploi în regiunea de munte, 11 la cea de deal și 8 în zona de cîmpie. Cantitățile de apă vor fi excedentare în toate provinciile.

1–5 iulie. Vreme nestatornică, umedă și relativ răcoroasă, cu înnorări accentuate. Vor cădea ploi și averse însoțite de fenomene electrice, iar pe alocuri și de grindină. Unele din aceste ploi vor lua caracter torențial producînd inundarea unor terenuri concave. Temperatura va oscila noaptea între 7° și 14°, iar ziua între 17° și 26°. În sud se vor produce unele intensificări locale de vînt.

6–7 iulie. Vremea se va ameliora și va începe să se încălzească, iar cerul să prezinte înseninări pronunțate.

8–13 iulie. Din nou vreme instabilă cu înnorări accentuate în multe zile, cînd vor cădea ploi și averse însoțite de fenomene electrice și căderi locale de grindină. Și acestea ploi vor fi abundente. Temperatura va scădea cu cîteva grade.

14–19 iulie. După o scurtă ameliorare, alte fronturi atmosferice vor aduce înnorări importante și ploi abundente ce vor lua caracter general, lăsînd cantități însemnate de apă pe multe suprafețe. Sînt de așteptat viituri pe multe rîuri din regiunea submontană.

20–25 iulie. Vremea va deveni frumoasă și se va încălzi mult în toate provinciile, temperatura atingînd 27° în Maramureș și 34° în Bărăgan. Cele mai mari călduri sînt de așteptat în jur de 22–23 iulie. Cerul se va menține însorit, excepție făcînd zona de munte și partea de nord-vest a teritoriului, unde vor cădea cîteva averse izolate.

26–27 iulie. Din cauza unui front de ploi slabe, ce va traversa teritoriul, se vor produce înnorări pronunțate și o scădere a temperaturii.

28–31 iulie. Vremea va lua din nou aspect tropical în sudul și estul țării, unde cerul va fi însorit și căldurile caniculare. În munți și nord-vestul teritoriului timpul va rămîne ușor instabil, cu înnorări trecătoare și cu cîteva ploi răzlețe. În ultima zi a lunii se vor produce intensificări de vînt în vestul și sudul țării.

NICOLAE TOPOR

30 DE ZILE

• S-au deschis larg porțile Mării, stațiunile ei și-au arborat marele pavoaz al Vacanței! În prezența tovarășului Constantin Zmeu, adjunct al ministrului turismului, tradiționala conferință de presă organizată cu acest prilej de Centrala O.N.T.-Litoral, în zilele de 22-24 mai, a fost precedată de un interesant simpozion, în cadrul căruia specialiști în istorie, arhitectură, științele naturii, economie sau agrement turistic au prezentat participanților — reprezentanți ai presei centrale și județene, ai Radioteleviziunii române — multiplele aspecte ale preocupărilor amfitrionilor. O vizită documentară prin stațiunile litoralului și o discuție colegială cu forurile de răspundere în organizarea vacanțelor marine au întregit informarea ziariștilor asupra stadiului actual al pregătirii litoralului pentru sezonul estival. De semnalat și inspirata expoziție de fotografii de la hotelul «Perla» din Mamaia — «Litoralul ieri și azi». • În acest an, cel mai important raliu automobilistic din țara noastră se desfășoară între 5-8 iunie: ajuns la a 15-a sa ediție, raliul Dunării are o largă participare, la el fiind înscriși piloți de prestigiu — peste 40 — din R.F.G., Austria, U.R.S.S., Italia, Polonia, Cehoslovacia, Elveția, Turcia cu mașini de mare marcă — Ford Escort RS 2000, Toyota Celica 1600 g.t., Audi 50, Porsche Turbo, Polonez 2000, Moskvich, Lada 1600, Skoda 130 RS, Renault 5 Alpine, Porche Carrera ș.a. Din România sînt înscriși în raliu 40 de piloți. Uzina de automobile din Pitești, care are o mare contribuție la organizarea ediției din acest an a raliului Dunării, care va purta de acum și numele automobilului românesc «Dacia», va fi reprezentată pentru prima oară de o echipă proprie formată din șase piloți ce vor alerga cu mașini de putere superioară, pregătite special. Desfășurat sub egida anului jubiliar 2050, raliul are loc în jurul Devei, traseul său însumînd 1015 km, din care pe 340 km piloții sînt supuși unor probe speciale. De remarcat, participarea românească din mai multe județe ale țării, fiind înscrise la această ediție a raliului mașini din București, Brașov, Maramureș, Timișoara, Caraș-Severin, Hunedoara, Sibiu. • La Deva a avut loc Sesiunea de comunicări științifice «Ținutul hunedorean — loc de geneză, organizare și dezvoltare a primului stat dac centralizat și independent condus de Burebista». Au luat parte printre alții: academicianul David Prodan, Hadrian Daicoviciu, Octavian Floca, Lucia Apolozan, Ioan Glodariu, Maria Iuga, Liviu Ursuțiu, Iosif Adam, Adriana Rusu, Ioan Andrițoiu, Ioachim Lazăr. Cu acest prilej, specialiștii au făcut o excursie documentară la cetățile dacice din munții Orăștiei, pentru a vedea stadiul în care se află lucrările de restaurare, conservare și amenajare din întreaga zonă din punct de vedere istoric, turistic, peisagistic etc. • Timbrele se adaptează și ele la o tematică mai estivală. Pe emisiunile miniaturizate ale mărcilor poștale grecești, sînt subiecte cu monumente ce vor completa eventualele descrieri ale turiștilor care le vor vizita: fortăreața de la Egestheron, cea bizantină de la Salonic, grota din Perma, Ioanina, și cele din Dyros. În sfîrșit, cum pădurile devin și ele o modă turistică, mărcile elene vor prezenta două dintre acestea considerate demne să fie vizitate: pădul de la Arta și din Calcighirus. Cum vara a urcat și mai la nord, poșta islandeză s-a gîndit să-și sărbătorească și animalele scăpate de clăngile iernii: cîinele islandez și frumoasa vulpe arctică. Era cît p-aci să uităm o curiozitate, cam englezească de altfel: centenarul unui cartof, cel de Jersey («Jersey royal potatos») amintit pe o imagine de mărci. • În contextul sărbătoririi a 2050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat independent, municipiul Piatra Neamț — antica Petrodava — aniversează două milenii de existență. Acestor evenimente le dedică ziarul «Ceahlăul» un supliment, o atrăgătoare revistă de teatru [illegible] frumosului oraș de la poalele [illegible]. Despre dacii lui Burebista și Dunea de pe Bîtca Doamnei, despre un plasă turnată a lumii dacice și amurg întîrziat cu zidurile, despre comorile arheologice și muzeistice ale orașului scriu istoricii Dumitru Berciu, Hadrian Daicoviciu, I.H. Crișan, Radu Vulpe, Mihail Zahariade, Virgil Mihăilescu Bîrliba, Ștefan Cucoș, paginile comemorative prezentînd totodată vestigii dacice, documente și monumente istorice care dau municipiului în plină înflorire de astăzi trăinicia și noblețea blazonului de vechime. • Inițiată în 1904, ca o continuare a expozițiilor universale de la începutul secolului, «Foire de Paris» s-a aflat anul acesta la a 69-a ediție și a reunit 2581 expozanți dintre care 431 străini, numărul vizitatorilor aprecîndu-se acum mai mare decît cel de anul trecut (1 152 000). Firește, secțiile destinate turismului și loazirului, artizanatului și grădinăritului au stîrnit, ca totdeauna, un mare interes al publicului. • «Cine coboară panta dealului dinspre Rîmnicu Vîlcea la intrarea în comuna Costești — ne scrie corespondentul nostru Ioan Dobrescu din Cîmpulung Muscel — nu poate să nu-și arunce privirea la o îngrămădire de bolovani de diverse dimensiuni care atrag atenția prin formele lor curioase. La origine ei au fost bolovani de rostogolire și au încorporat pe suprafață silicau solidificat în diferite forme, dimensiuni și culori ce le dau un aspect fantastic. Este un adevărat muzeu geologic în aer liber și cred că ar fi binevenită din partea Comisiei monumentelor naturii inițiativa ocrotirii lui». • Pentru sfîrșitul lunii iunie este anunțată deschiderea criptei arheologice de la Nôtre-Dame, socotită, cu lungimea sa de 117 m., cea mai mare din lume. Publicul va putea vedea mărturii de excepțională valoare despre istoria Parisului, coborînd cu două milenii în urmă prin vestigiile unor edificii galo-romane, contemporane și ale sec. XVIII. • În Etapia străveche — citim într-un articol din «Le Monde» despre domesticirea plantelor — usul era un aliment concentrat pentru călători, iar cafeaua se mînca sub forma unui fel de pate din boabe fierte, zdrobite, amestecate cu grăsime și sare. În China se mîncau crizanteme și cei tineri, iar în Franța — după ce făcuse o lungă călătorie din țara sa de origine, Peru — bietul cartof a fost hulit și acuzat de apariția epidemiilor de lepră, iar oamenii care-l mîncau, de vrăjitorie. Cît despre pepene, el era cultivat la început pentru sîmburi, din care se făcea o pastă cu proprietăți medicinale. • La Londra, pe strada Regent Street, «Cafe Royal» este socotit un event caravanserai — șapte etaje cu douăzeci săli de banchet, avînd la parter două restaurante «Grill Room» și «Popasul». În primul, decorat cu aurării, purpură și cariatide, venea cîndva celebrul scriitor Oscar Wilde, în cel de-al doilea — gurmeții pentru care se organizează și azi festivaluri gastronomice internaționale. Nu demult, italienii au făcut aici o demonstrație de artă culinară prezentînd între cele 34 hors d'oeuvres-uri, 45 antreuri și 12 deserturi, un involtino d'uovo con fegatini — adică omletă cu ficat de pasăre și marsala și pollo alla cavour — ciupărnes de pasăre cu trufe, jambon și sos de vin alb. • Să-i invităm și noi la superbul restaurant al hotelului «Continental» din Timișoara, într-o sală ca o seră, cu mari palmieri verzi și mese rotunde, cu aranjamente florale demne de cele mai simandicoase banchete și mai ales cu un grup de ospătărițe și ospătari care fac toată cinstea breslei lor. Cei doi harnici pasionați șefi de unitate Iosif Szabo și Cornel Urcan au avut inspirata idee să organizeze aici «joile bănățene», seri cărora, de trei ani, li s-a dus vestea nu numai printre timișoreni, mesele fiind reținute cu luni înainte. Succesul meniurilor (supește dă-l fain cu crumpi și lămîie; fasirt de casă; pui la sbeiert cu crumpi fripți; pita căiții ori părădaisă cu liptauersl) este pregătit temeinic de maestrul în arta culinară Walter Kinsch, iar cum sună lîngă vinul negru de Recaș muzica bănățeană, glasurile Marianei Drăghicescu ori al lui Florentin Iosif, «taragotul de aur» a lui Luca Novac, nu-i nevoie să mai povestim ci să mergem urgent la «[illegible]» locului. • «International Herald Tribune», relatează povestea unui cocor dus din parcul zoologic din San Antonio (Texas) într-o rezervație de păsări unde se veghează la păstrarea acestei specii pe cale de dispariție. Atașată de om, cocorița se arăta total indiferentă la chemările celor din neamul ei, astfel că trei ani la rînd, nu s-a obținut de la ea nici o progenitură. Abia după ce unui cercetător i-a venit ideea să danseze în preajma ei «un dans de seducție», pasărea a lansat în sfîrșit primul ou, ce s-a depus imediat în incubator! «Trebuie să dansezi cu cocorii pentru a favoriza păstrarea speciei lor», exclamă comentatorul cu umor, dar și cu duioșie la adresa acestor prieteni necuvîntători ai omului, care împart cu el tainele și frumusețile planetei noastre. • Înființat în 1947 pentru tinerii americani care doreau să vadă ruinele de după război ale bătrînei Europe, «Council of International Education Exchanges», asociație particulară al cărei buget pe 1979 era de 4 milioane dolari, are drept scop, cum arată și numele, facilitarea și încurajarea călătoriilor educative în rîndul tinerilor. Sînt organizate seminarii și conferințe, dar mai ales programe internaționale de studii și excursii, asociația numărînd la ora actuală 178 de membri — universități, școli secundare, asociații de tineret care beneficiază de 250 zboruri charter transatlantice, de transport cu trenul și vaporul, ca și de tarif redus în hoteluri. • După cum informează ziarul «Die Welt» din R.F.G., Ministerul mediului înconjurător a lansat un concurs pentru orașul german «cel mai amical pentru cicliști», gata să creeze o rețea rutieră model vehiculului pe două roți și pasionaților săi. 120 de orașe cu 30 000 – 100 000 locuitori au și răspuns apelului, fapt care demonstrează interesul crescînd față de acest mijloc de transport și excursii util sănătății. • Se vorbește, de altfel, despre un veritabil «boom mondial al comerțului de biciclete». În Franța, de pildă, numărul vînzărilor a fost la sfîrșitul anului trecut de 2 500 000, cu mențiunea îmbucurătoare că procentul clientelei feminine a crescut de la 25 la sută în 1977 la 35 la sută la ora actuală. Pentru anul 1980, francezii consemnează 18 000 000 de velocipede active, adică folosite cel puțin odată pe lună, avîntul bicicletei determinînd, firesc, și noi perspective deschise ciclo-camping-urilor. • Un gurmand lionez, pe nume Felix Benoit, a publicat o carte în care explică proverbe și locuțiuni de altădată legate de arta și plăcerea mîncării. Nu mai traducem — pentru frumusețea rimei — aceste zise înțelepte: «Un oeuf n'est rien, deux font grand bien, trois c'est assez, quatre c'est trop, cinq donnet le mort!», «Qui vin ne boit après salade est en danger d'être malade»!; «Vin sur lait c'est souhait, lait sur vin c'est vénin.» • Singur la bordul unui velier cu pînze de 12 m, navigatorul britanic David Scoot Cooper a făcut un tur al lumii în 249 de zile, cu 23 de zile mai puțin decît vechiul record stabilit acum doi ani de neozeelandezul Noomi James. • Între 7 și 30 mai a avut loc la Centrul de formare și perfecționare a cadrelor din industria hotelieră și turism din București primul curs internațional de hotelărie și turism pentru cadrele care activează în acest domeniu în țările Africii. Desfășurat sub auspiciile Organizației Mondiale a Turismului, al programului de dezvoltare a Națiunilor Unite și a Ministerului Turismului din România, cursul a reunit specialiști din domeniul turismului din țările africane anglofone.

Homo viator

Lucrătorul din turism

A început «lunga vară fierbinte» a lucrătorului din turism. E timpul și locul să-l omagiem pe Amfitrionul nostru de pretutindeni, acela care personifică știința și arta de bună gazdă, care și-a făcut din această profesie, chemare, vocație, destin. Nu-i puțin și nici ușor lucru să îți asumi un atare rost în lume, să îți consacri zilele și (nu odată) nopțile vieții tale ideii de frumos, tihnei și odihnei pe care omul muncii le binemerită, drumeției acestuia, vacanței și vilegiaturii sale, destinderii și divertismentului, apte să-i reîncarce cu noi puteri acumulatoarele trupului și spiritului. Cine participă la acest act de noblețe, umanitar prin definiție, care se regăsește în sănătatea fiilor patriei, în fondul puterilor refăcute, în zîmbetul înflorit pe buzele celor mulți, în bunăvoia și cîntecele drumeților, în puterea lor de trup și în puterea lor de minte, în combustiunea lor de a se cheltui fără istov în opera de creație națională? Ei sînt hotelierul, ghidul, ospătarul, șoferul, medicul, bucătarul, recepționerul, cabanierul, salvamontistul, feroviarul, aviatorul, grădinarul, telefonista, liftierul, vînzătoarea, mecanicul, electricianul, informaticianul și încă nu am numit nici pe departe toate profesiile care participă la reușita vacanțelor noastre, adică se sincronizează — cît e vara de lungă — cu ceasurile biologice, psihologice și comportamentale ale vacanțierilor care toți, absolut toți, pretind amfitrionat, servicii și ospeție ireproșabile. Sînt mulți, cît frunza și iarba, lucrătorii din turism care se dedică acestui vast, niciodată îndeajuns servit, deziderat. Cuvine-se, de aceea, să le adresăm omenescul «mulțam» pentru osîrdia, talentul, neodihna, fapta de bine, vorba frumoasă, zîmbetul pe figura de multe ori ostenită și toate celelalte «flori» care — cu discreție și în anonimat — ne onorează clipele de vacanță. A se lua aminte: munca acestor aliați ai noștri, în număr de sute și sute de mii, nu se măsoară doar în constelațiile hoteliere, în tone-marfă, în ecuații gastronomice, în hectolitri de bere, în piramide de piersici și struguri, în kilometri de plajă, în mile de mare bună, în zeci de zile-soare, în mii de kilometri de drum rulat, în spectacole non-stop ș.a.m.d. Acestor parametri naturali li se adaugă alții, incomparabil mai subtil, mai nuanțați, mai omenești și, de aceea, mai greu de «produs» în serie, de organizat, de dobîndit: rigoare, disciplină, abnegație, devotament, seriozitate, cinste, comportament civilizat, politețe, fantezie, dăruire, corectitudine, simplicitate, bun gust, demnitate.

Veți spune, n-am îndoieli, că de multe ori lipsesc una sau alta sau mai multe din aceste trăsături distinctive ale lucrătorului din turism. Așa este. Nu-i pădure fără uscături. Este de datoria revistei noastre ca — odată cu omagiul meritat — să scrie negru pe alb și acest avertisment: nu lăsați ca inși nechemați să păteze — prin incorectitudine, lenevie, muncă de mîntuială, hoție etc — titlul de lucrător în turism! Iar ție, cititorule, drumețule, care ai calitatea de oaspete, îți spunem să nu treci cu vederea nici o abatere de la etica profesională a aceluia care te găzduiește, să ne scrii bunele și relele Amfitrionului pe parcursul celui mai lung, mai frumos, mai dificil anotimp: bătălia verii. Revista noastră făgăduiește să fie arbitrul drept, nepărtinitor și sever al relației fundamentale Oaspete-Gazdă, de cele mai multe ori frumoasă, dar și delicată uneori. Comportamentul civilizat, în spiritul eticii muncii și vieții comuniste, trebuie să domnească și în turism, important domeniu al vieții publice românești.

Vă dorim o vară bună, așa cum singuri vi-o imaginați și cum lucrătorul din turism va încerca negreșit să o realizeze, pas cu pas, sub soarele benefic al verii.

POP SIMION

Luna lui Cireșar

Bărbatul de la Peretu

1970 a fost anul descoperirii mormîntului princiar geto-dac de la Peretu, județul Teleorman, datat pe la anii 350 înaintea erei noastre. Dacă multe din problemele ridicate de acest material istoric de excepție sînt limpezi pentru cercetători, nu s-a stabilit încă dacă piesa pe care o reproducem reprezintă un cap de vas, un vas ritual sau un cap de sceptru. Varianta ultimei funcționalități înclină să întrunească cele mai multe voturi.

Coiful de aur de la Poiana Coțofenești — artă traco-getică de influență persană (sec. IV î.e.n.)

GEȚII ȘI DACII ÎN CADRUL LUMII TRACE

Armonioasa unitate geografică, prin excelență carpato-danubiană, al cărei miez formează teritoriul de azi al României, era locuită în antichitatea preromană de Daci și Geți. Populațiile purtînd aceste două nume alcătuiau un singur popor, vorbind aceeași limbă, avînd aceeași origine și aceeași cultură. Singura deosebire dintre ele era de ordin geografic, Dacii locuind regiunile de munte, cu deosebire în Transilvania, iar Geții fiind stăpînii șesurilor de pe ambele maluri ale Dunării de Jos, din Muntenia și Moldova pe de o parte, din Dobrogea și Moesia pe de alta. În antichitate, cînd se căuta a se da un singur nume pentru totalitatea poporului pe care ei laolaltă îl reprezentau, autorii greci obișnuiau să generalizeze, trecînd și asupra Dacilor, numele **Geților**, pe care îl cunoșteau mai bine, fiindu-le vecini prin cetățile elenice de pe țărmul Mării Negre (Pontul Euxin), pe cînd Romanii preferau să-l extindă pe acela al **Dacilor**, cu care, datorită poziției acestora către vest, se aflau într-un contact mai frecvent. În vremea noastră se folosește tot mai des numele compus **Geto-Daci**, care, exprimînd omogenitatea populațiilor respective, ține seama și de individualitatea lor regională.

Aria ocupată de Geți și de Daci era cu mult mai întinsă decît aceea a statului român de azi, pe care o depășea în toate direcțiile, prelungindu-se în sud pînă la șirul munților Balcani, în vest peste Panonia și o parte din Moesia Superioară, în nord cuprinzînd ținuturile actuale ale Slovaciei și Galiției, în est trecînd Prutul și Nistrul pînă spre Bug și Nipru. Bineînțeles, în decursul istoriei aceste extensiuni au evoluat, fiind contestate temporar sau definitiv de alte popoare, ca celții, germanii, sciții, sarmații.

Geto-Dacii erau de origine tracă, alcătuind trunchiul «Tracilor de nord» (sau «carpato-danubieni»), deosebit de acela al «Tracilor de sud» (sau «balcano-egeeni»). Diferențele dintre cele două părți ale marelui neam trac constau în particularități dialectale și culturale, care totuși nu erau destul de predominante pentru a eclipsa o fundamentală comunitate de origine. Tracii (**Thraces**), în totalitatea lor, reprezentau una din marile ramuri ale familiei popoarelor indo-europene, făcînd parte din grupa orientală, așa-zisă **satem**, a acestei familii, deci alături de Iranieni (Medo-Perși, Sciți, Sarmați), de Armeni, de Indieni, de Iliri, de Slavi, Lituanieni, spre deosebire de Greci, Hetiți, Italici (incluzînd pe Latini), Celți, Germani, care formau de asemenea Frigienii din Asia Minoră. Laolaltă cu aceștia, Tracii de nord și de sud ocupau un spațiu considerabil, încît bătrînul istoric Herodot, din secolul V î.e.n., se apropia oarecum de realitate atunci cînd afirma că ei erau «cel mai numeros neam din lume după Indieni» și că «dacă ar fi avut o singură conducere și o conștiință de unitate, ar fi fost de nebiruit și cu mult cel mai puternic dintre toate popoarele». Se poate ca în aprecierea sa, Herodot să-l fi avut în vedere numai pe Tracii balcano-egeeni și în acest caz să le fi exagerat proporțiile, pe care contemporanul său mai tînăr Thucydides, istoric de o ținută mult mai riguroasă, ținea să le reducă, în sensul că Tracii s-ar fi situat ca număr nu imediat după Indieni, ci abia în al treilea rînd, după Sciți. Dar dacă totuși «Părintele istoriei» se va fi gîndit la totalitatea popoarelor trace, din nordul Carpaților pînă în mijlocul Asiei Minore, justețea evaluării era de partea lui, căci, deși Sciții ocupau un imens teritoriu eurasiatic la nord de Pontul Euxin, de Marea Caspică și de Iran, densitatea lor, ca păstori nomazi, era cu mult mai slabă decît a neamurilor trace sedentare.

La asertiunile sale, Herodot adăuga că unirea Tracilor era cu neputință de realizat, ceea ce îi făcea slabi. Desigur, el se referea la autonomia lor tribală dinainte de vremea sa, cînd fiecare trib sau uniune de triburi forma un popor separat, cu numele său regional, cu conducere proprie, locuind un spațiu restrîns. Ceea ce totuși nu va împiedica întrunirea lor în formațiuni statale mai întinse, care, respectînd libertățile lor locale, le vor supune unei conduceri superioare unice, mai mult sau mai puțin autoritate. Este ceea ce se va întîmpla în Tracia balcano-egeeană încă de la începutul secolului V î.e.n., cînd, după retragerea Perșilor lui Darius I, în urma insuccesului campaniei lor de prin anul 514 î.e.n. împotriva Sciților, regele trac Teres din tribul Odrysilor va izbuti să creeze, poate peste resturile unei efemere satrapii persane, un regat trainic întins de la Egeea pînă la gurile Dunării (înglobînd, pe lîngă Tracii meridionali și multe populații locale getice). La fel se vor uni sub regele get Burebista, formînd un stat cu tendințe strict centralizatoare, de scurtă durată — e drept — dar de o întindere considerabilă și cu un puternic răsunet în istorie.

Numai că de o unire generală a neamurilor trace de pretutindeni, așa cum o gîndea Herodot, într-adevăr n-a putut fi vorba niciodată. Spațiul pe care locuiau aceste neamuri, de la Geto-Daci pînă la Frigieni, era cu mult prea întins și de caractere geografice cu mult prea variate pentru ca o unitate etno-politică a locuitorilor săi să devină realizabilă. Dimpotrivă, importantele diferențe de substraturi etnice și culturale peste care s-au așezat Tracii, la începuturile expansiunii lor (nu mult după anul 2000 î.e.n.), diversitatea mediilor de relief și de climat, precum și deosebirile dintre influențele care s-au exercitat asupra lor după aceea prin contactul cu popoare și civilizații străine eterogene, au trebuit să ducă la o compartimentare a neamurilor trace, cu notabile discrepanțe de grai și orientări spirituale. Din aceste diferențieri vor rezulta trei grupuri principale: unul al Geto-Dacilor; altul, central, al Tracilor balcano-egeeni, purtînd propriu-zis numele de **Traci**; și al treilea, în Asia Minoră, reprezentat prin Frigieni. În Asia Minoră, în afară de Frigieni, existau, pe coastele pontice și egeene și cîteva elemente de expansiune directă a Tracilor balcanici, ca Thyni, Bithyni, Mysii etc.

Dintre aceste trei grupuri, cel mai compact și mai întins era acela al Geto-Dacilor. Particularitățile lor în raport cu ale celorlalți Traci, atît în vorbire, cît și în cultură, erau datorate, pe de o parte, unei conservări mai pure a vechilor tradiții indo-europene, pe de alta, unei durabile acțiuni a influențelor iraniene nord-pontice, care, aduse de vechi invazii euro-asiatice, au lăsat urme covîrșitoare în Carpați și la Dunăre. Cele mai cunoscute dintre aceste invazii începînd de prin secolul IX î.e.n. sînt ale Cimmerienilor, Traci profund iranizați din nordul Mării Negre, și ale Sciților, iranieni veritabili, originari de la răsărit de Caspica. Primul istoric grec, Herodot, informat despre aceste țări prin Elenii și Sciții de la Olbia (la limanul Bugului și Niprului), îi cunoștea exact pe Geții de la Dunărea de Jos din secolele VI-V î.e.n. dar în Carpați pomenește de populația **Agathyrșilor**, căreia îi atribuie unele moravuri asiatice, recunoscîndu-i însă o cultură fundamental tracă. Se poate să fie vorba numai de o clasă suprapusă, de origine iraniană, asimilată pînă la urmă de populația tracă locală, tot așa cum numele «Agathyrsi» poate să reprezinte numai o poreclă dată de Sciții de lîngă Olbia populației carpatice care mai tîrziu va apărea sub propriul său nume de **Daci**. Fapt este că pe relieful Columnei Traiane din Roma, reprezentare minuțioasă a războaielor terminate cu cucerirea Daciei, Dacii sînt arătați cu costume iraniene, asemănătoare pînă la confuzie cu ale Perșilor și Parților: aceeași cămașă încinsă la brîu și căzînd peste niște ițari lungi, aceleași opinci în picioare, același bonet (**pileus**) pe capul personajelor din clasa nobililor, care, numiți **pilophori** sau **pileați** de Greci și de Romani din cauza acestui semn distinctiv, se chemau pe limba lor **tarabostes**, un termen de aspect evident iranian.

Ei luptă cu aceeași sabie curbă ca Perșii și poartă același steag cu cap de lup și coadă de stofă fîlfîind. Sînt amănunte care concordă cu știrea de la Herodot că la nord de Dunăre, în vremea sa, pătrunsese populația Sigynilor, care, umblînd în căruțe trase de cai păroși iuți și purtînd o îmbrăcăminte ca a Medilor, pretindeau că sînt vlăstare ale Medilor din Iran. Pe de altă parte, arheologia constată în teritoriile Geto-Dacice foarte frecvente obiecte de origine cimmeriană și scitică, printre care predomină pumnalul de tip iranian **akinakes** și ornamentele de stil zoomorf. E drept că și în Tracia meridională se găsesc adesea odoare de metal scump decorate în acest stil, în cea mai mare parte explicabile prin influențe de apariție relativ mai tîrzie, tot iraniene, dar sud-pontice, provenite direct din imperiul Perșilor, care într-o vreme a exercitat chiar o dominație politică asupra țărilor balcanice. Mai evidente sînt afinitățile iraniene în cultura spirituală a Geto-Dacilor, cu deosebire în religie, care, ca și Iranul străvechi, dar pe bază comună indo-europeană, independentă, avea un caracter uranian, henotheist, solar, abstract, fără compromis cu cultele htoniene, mistice, orgiastice, ca la Tracii meridionali și la Frigieni.

În ce privește limba Geto-Dacilor, este tot atît de puțin cunoscută ca și a celorlalți Traci, dar, ca și la aceștia, poate fi apreciată, în trăsăturile ei elementare, grație unui material onomastic destul de bogat, referitor la nume de oameni, de locuri, de triburi, de divinități. Mulțumită studiului comparativ al acestor nume, s-a putut stabili cu siguranță caracterul său general trac, conformîndu-se spusele autorilor antici, dar s-au putut constata și particularitățile sale proprii. Printre acestea se impune observația că toponimele cu sufixul — **dava**, însemnînd **oppidum** (ca Argedava, Piroboridava, Sucidava, Cumidava, Capidava, Buridava etc.) caracterizează numai aria ocupată de Geți și de Daci, care în schimb nu cunosc sufixele — **para** (Scaptopara, Bendipara, Druzipara etc.), **-dizos** (Ostudizos, Beodizos etc.) **-bria** (Selymbria, Mesambria etc.), întrebuințate de Tracii meridionali pentru așezările lor. De asemenea, unele nume de persoane ca Burebista, Decebalus, Decaeneus, Diegis, Dura, Scorylo etc. se întîlnesc numai la Geți și la Daci. Iar numele divinității supreme **Zamolxis** nu apare decît în legătură cu religia acestora, fiind cu totul străină altor traci. Și exemple de diferențe lingvistice dintre Geto-Daci și ceilalți Traci, pot fi produse în număr foarte mare. Dar nu trebuie să uităm că tot atît de frecvente sînt elementele comune, de pildă, ca numele de persoane terminate în variantele cu sens de «fiu» **-porus, -borus, -por, -per, -pir** (Natoporus, Piroborus, Petipor, Zeciper, Eftepir etc.), care se întîlnesc foarte des în aria daco-getică, în perfectă rudenie cu numele terminate la fel în sud, denotînd menținerea unității originare a limbii trace pe tot spațiul expansiunii sale.

Comune între Tracii de nord și cei de sud au fost și unele influențe exterioare, numai intensitatea și efectele lor diferind. Astfel, influențele iraniene nord-pontice, atît de puternice și de hotărîtoare la Geto-Daci, n-au ajuns decît foarte anemice în sud. La fel, influențele celtice s-au produs mult mai intens în nord, unde, prin fondul lor occidental, au pregătit terenul pentru acceptarea romanismului de mai tîrziu decît în sud, unde, cu toată afirmarea lor chiar pe teren politic, au rămas fără efect. În schimb, civilizația greacă, deși s-a manifestat asiduu la Dunărea de Jos și în Carpați, cu rezultate pozitive, n-a ajuns în lumea Geto-Dacilor la același grad de intensitate ca în Tracia balcano-egeeană, care i-a suferit acțiunea într-un mod atît de covîrșitor, încît pînă la urmă a devenit un adevărat focar de elenism.

Pentru soarta unității și ființei lumii trace a fost decisivă cucerirea romană, care a dus la contopirea Geților și Dacilor într-un proces de desăvîrșită romanizare, în vreme ce Tracii de sud, asupra cărora romanismul n-a exercitat nici o înrîurire importantă, vor sfîrși prin a fi întru totul înghițiți de masele slave aduse de marile migrații. O soartă similară, trecînd prin elenizare, apoi dispărînd în geneza actualului popor turc, au avut Frigienii, lăsînd o moștenire intactă, pe cît se pare doar în limba armeană.

Prof. dr. doc. RADU VULPE

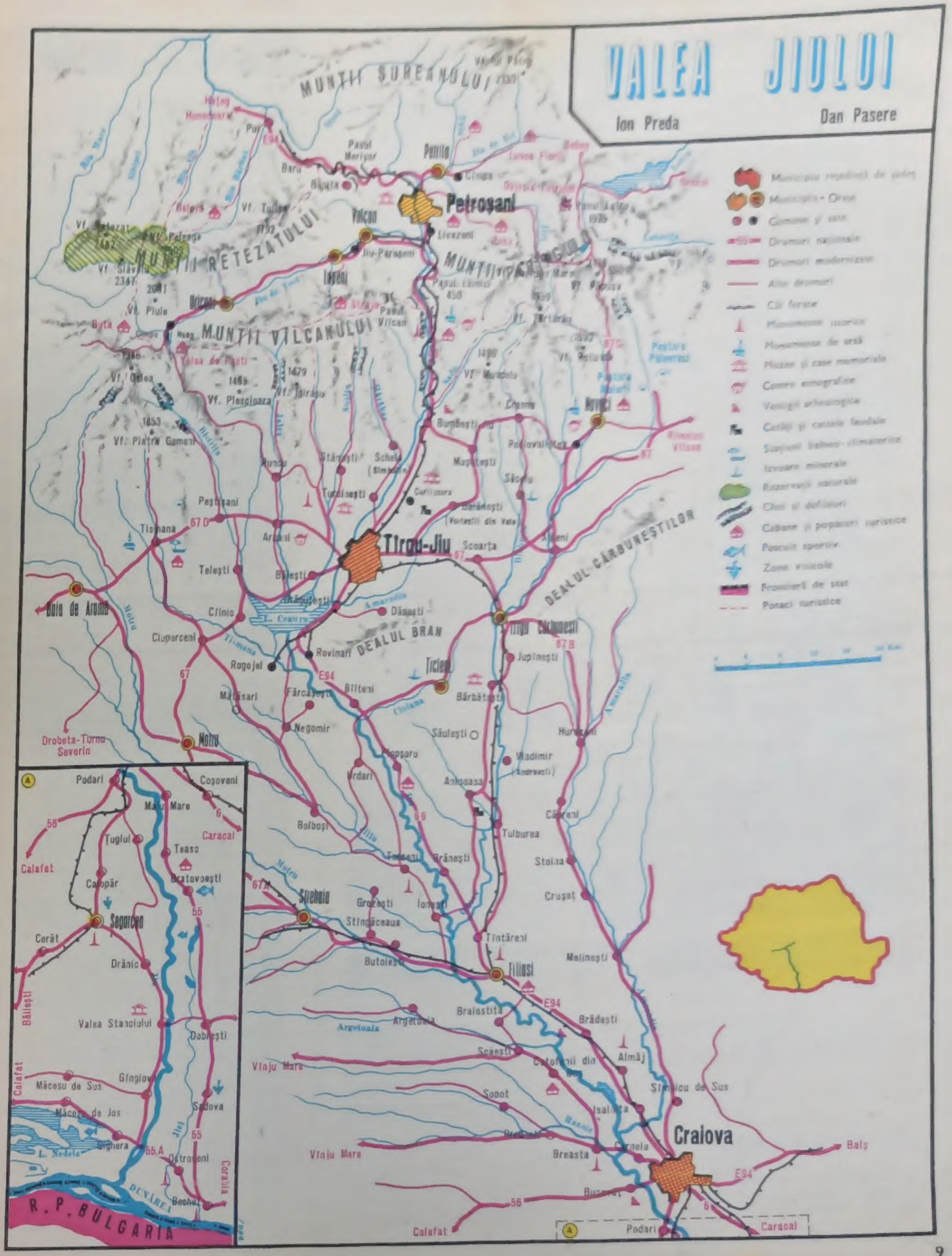

Pastel

— Ce vrei fată tulburătoare
cu sini în vînt?

— Apa mărilor,
domnule -o vînd.

F.G. LORCA

MARIA CLARA

Ascultați cu atenție această neîncăpătoare fotografie. Duceți-o ca pe o scoică la ureche. Ea vă va apropia tot zgomotul lumii.

Marea izbindu-și valurile în țărmul luminii, sorbind-o la reflux, odihnind-o în pîntecele ei de maică născătoare; ori marea urmînd supusă lumina, cu blînde cătușe albastre, parcă suind, croindu-și parcă drum către cer.

Ascultați cu atenție această neîncăpătoare fotografie.

Marea în durerile facerii zilei, ori lumina zilei în durerile facerii mării. Din carcere de apă vă străbate pînă aici strigătul mascilor voastre Mari.

Ascultați cu atenție această neîncăpătoare fotografie. O va acoperi în curînd larma ierbii în curînd.

LELIA MUNTEANU

Restituiri

LIPSEȘTE O CARTE DESPRE UN MARE CĂLĂTOR

Statisticile arată că un număr de oameni egal cu populația țării noastre a vizitat Muzeul Antipa de la înființare și pînă astăzi. Cîți dintre aceștia sînt informați că la baza constituirii valoroasei instituții au stat colecțiile adunate de un medic român în secolul trecut. Cîți dintre aceștia știu unde s-a născut, ce educație a primit, și mai ales, cum a ajuns curajosul călător în acea porțiune a Terrei într-o vreme cînd europenii se încumetau greu la un asemenea periplu socotit și azi temerar? Pentru toate întrebările de mai sus există răspunsuri certificate de hîrtii-documente, scrisori, diplome de studii, angajamente de lucru, cărți de vizită cu mesaje către cunoscuți, ziare care îi anunță sosirile și plecările. Unei singure întrebări nu-i poate fi găsit răspunsul în aceste înscrisuri, rămase ca o zestre personală, să însoțească în timp numele stăpînului de altădată. Întrebării pe care și-o pune fiecare dintre noi la o distanță de mai bine de un secol de înaintașul nostru: cum s-a născut la strălucitul chirurg și în numele a ce, dorința să vîneze în junglă, să-și prepare singur piesele cu o desăvîrșită pricepere, să le ambaleze în zeci de cutii și să le expedieze pe numele României cu adresa Muzeului de istorie naturală care atunci se înjgheba? Nimeni astăzi nu mai poate evalua în bani prețul primei lui donații (provenită din Java, Sumatra, insulele Banka și Borneo, și însumînd peste 1 000 de specii de insecte, moluște, crustacee, pești, amfibieni, reptile, păsări și mamifere), nici prețul celei de a doua donații (făcută în 1895 și în care s-au aflat, printre altele, zece specii de păsări ale paradisului din Noua Guinee, obiecte etnografice din Sumatra și Celebes, cochilii de moluște din insulele Moluce, șerpi și pești, cranii ale papuașilor din Noua Guinee, trofee ale dayacilor din Borneo); după cum nu se mai poate socoti cît îl costau pe doctorul român determinările care se făceau la Viena în drum spre România la cel mai bun muzeu din Europa, cu participarea unor biologi celebri, astfel că acuratețea științifică, ordinea exemplară a conținutului fiecărei lăzi, au stîrnit entuziasmul unui alt mare specialist al timpului — naturalistul Grigore Antipa — iar biologii de azi nu au nimic de corectat, nimic de adăugat.

O parte din tot ce a fost Hilarie Mitrea ni s-a înlesnit să aflăm într-o expoziție cu muzică indoneziană și miros de lemn de santal organizată la parterul Muzeului Antipa în jumătatea a doua a lunii martie. O sărbătoare în memoria neobișnuitului călător a avut darul să fie mica încăpere alcătuită cu inteligență și artisticitate de către un fin cunoscător al personalității lui — biologul Alexandru Marinescu; o sărbătoare în cinstea celor ce au respect pentru viețuitoarele care trăiesc laolaltă cu noi, Omul, pe Terra. Nimic nu a lipsit din acest «rezumat ilustrativ» al vieții unui om care a mers și a trăit pe patru continente: documente personale, hărți, păsări, pești, mamifere și amfibieni, reprezentînd sutele de specii capturate de Hilarie Mitrea, obiecte etnografice — dovezi ale contactului său cu localnicii — piese antropologice. Și totuși ceva anume simțim că lipsește. Nu însă în expoziție. E ceva ce a scăpat, nedrept, atenției noastre: o carte. O monografie închinată acestui atît de mare călător. Cu atît mai mult cu cît de la doctorul Mitrea nu ne-a rămas o însemnare a călătoriei sale, nu a ținut un jurnal și nu ne-a lăsat un carnet de note însoțite cu desene. Cu atît mai necesară deci o carte despre un om a cărui viață, am putea spune, se află în mîinile noastre. Să fim drepți cu el, să nu lăsăm imaginea lui să ne scape printre degetele memoriei, s-o reconstituim ca pe un vas prețios și s-o dăm spre cunoaștere. Să nu aflăm de Hilarie Mitrea venind la muzeul Antipa, ci știindu-l, să-l căutăm aici ca pe unul din ctitorii instituției. Căci dincolo de zecile de lăzi trimise cu cheltuială de forțe și bani, Hilarie Mitrea a fost un om: s-a născut la Rășinari, fiu de oier, a studiat medicina la Cluj, și-a luat doctoratul la Würzburg, a optat pentru postul vacant din satul natal și nu l-a obținut, a plecat supărat (medic pe o navă transoceanică — și a debarcat la Brisbane în 1865), a fost un chirurg strălucit (douăzeci de ani pe insulele din arhipelagul indo-malaezian), a capturat (asumîndu-și riscurile vînătorii în junglă) sute de specii animaliere (unele plătibile atunci în aur, iar altele trecute astăzi cu alarmă pe lista roșie de dispariție), a trăit printre băștinași întovărășindu-și viața cu o femeie a locului — prințesa Vatam Kadam Radem), a dat țării în timp și la întoarcere tot ce adunase pentru noi în dorul de țară, a fost fericit și a sfîrșit mîhnit, a fost un om. E timpul să așezăm cu dreptate în biblioteci o carte care să arate cine a fost doctorul Mitrea pentru contemporani, cît e de mare urma de lumină pe care el a lăsat-o în trecerea pe pămînt, care e locul lui între călătorii lumii.

DONA ROȘU

Ca un fagure de miere

«Primăvara, vara, tinereața, toate-s bune, toate-s faine, zîmbea moș Iosif Bold, căruia i s-a zis totdeauna în sat la el, la Tîrsa și-n comuna Avram Iancu, «baciu», fiindcă a fost om mare și la trup și la minte, fierar și rotar clasa-ntîi, zicător de strigări și de vorbe bătrînești, cîte tot duce apa Arieșului ce-i trece chiar la poarta casei. «Unde-i buricu' pămîntului, pe care parte?» ne întreba dînsul dînd semn de șiretenie din ochii albaștri, lunecînd peste munte, pe-acolo pe unde urcă toți oamenii locului către Găina, «care pe unde se vira pe cărărușcă. Cu baba mea — zicea Baciul, gîndind în amintire forfota de la Tîrgul de fete — avem o viață de 60 de ani împreună, n-o cutezat ea să-mi facă mie ceva morală proastă, să mă persecute, așa că nici eu n-am putut a-i zice vorba aia — femeie, tu rea nu ești, da' bună nici un pic! N-am ales-o din Găina și n-am măsurat-o cu scindura, cum se făcea de-adevărat înainte vreme, și nu i-am strigat Mîndra mea ca laptele/ Eu mă-ntorc cu spatele/ Și mă uit la altele... Pețire de fete nu mai e acolo, însă găsești costume frumoase ca-n toate satele de la noi, care cam seamănă și nu prea. Iar la cîntare și la strigare să iei aminte, că ai de aflat și din ale vechi și din ale care nu se-nvechesc cîtu-i lumea. De-un exemplu, strigă cavaleru' așa: Nu te uita nană, hăi/ La cioareci mai cei răi/ C-am acasă două oi/ Una albă, una neagră/ Și-am să-mi fac cioareci de habă/ — habă adică pănură de lînă mai fină, cum se zice pe la oraș. Și-ai s-auzi mata și cîte-un oftat de dor — Pasărucă cu cunună/ Nu cînta sara pe lună/ C-a mea inimă nu-i bună/ Că-nvîrtită-i cu curele/ Și mustrată-n vorbe grele/ Că cum trec și să petrec/ Tot cu lacrimi pe obraz/ Da' pe lacrimi, nu pui samă/ Că le-ai șterge c-o năframă/ Ce pui pe bietu' obraz/ Că rămîne fript și ars... E vîrtej mare de vorbe acolo, zice unul: Tucu-ți mîndră buzele/ Că-s subțiri ca frunzele, și glasul de fată se-aude și el: C-așa-i badea ardelean/ De-l săruți nu-l uiți un an/ C-așa-i badea din Găina/ Sărută și-ți ia inima'! Și iar verde foaie fragă/ Dacă știi că îți sînt dragă/ Pune-ți pocrușa pe cal/ Și treci la min-peste deal/ Și din tîrg de la Găina/ O să-mi iei bade cununa/ Cununiță de mireasă/ Să mă duci la tine-acasă. Cînd s-o-ncins jocu și sufletu' e nevoie să-i zici una și la ceteraș: Ceteraș de pe Găina/ Numai tu porți toată vina/ Că nu-mi zici să pot juca/ Să m-audă moața mea/ Mînce-ți focu' inima ta/ Că nu-mi zici să joc și eu/ Să joc și să ciui tare/ C-am o viață ca o floare/ Cînd eram în vremea mea/ Ceteră nu-mi trebuia/ Ceteră mi-era gura/ Și m-asculta mîndruța. Și cum se bate piciorul în pămînt pe la noi, află din cîntecul ăsta: Unde joacă sîrb cu vară/ Amnoasa-o primăvară/ Joacă fata n-o cruța/ N-o lăsa să zică sa/ Că să zică îi rușine/ Dac-o joci îi pare bine/ Stați feciori și vă uitați/ La poale din șepte lăți/ Cum se suce pe călcîie/ Ca să facă locomie/ Poalele cu treiturtă/ Joacă nană' să scuturi/ Ia te uită Todoruț/ La poale cu flodoruți/ Iar cămeșa cea cu flori/ Face-n ciudă la ficiori...

Se-apropie serbarea de pe Găina (19 iulie, în acest an) și ne-am gîndit că-i potrivit să strîngem aici și-un mic glosar de frumoase și vechi cuvinte moțești, care ții ascunse-n ele, cum zicea moș Bold, «puiul cel fermecat al tîrgului»:

om acaș — cel care vorbește mult și știe tot; *tilnire* — întîlnire (*tilnire bună la Găina!*); *flodoruș* — volan; *fetuitor* — vopsitor; *pocruță* — pătură; *ileu* — mironală; *femeie cununată* — pînuță; *bobolească* — rotunjoară; *mendreală* — cuțitoaie; *homologit* — încurcat; *ciufală* — porecla; *opreg* — catrință; *hurhulea* — mătăhălos; *hurda* — puținei; *lăți* — latul materialului; *mornă* — mătuiu la fluier sau la fluta ciobanului; *a urla* — a coborî (*urlă vulpea de la munte*); *lipotă* — furtună; *pileș* — bîtă; *bitang (fiii)* — copil din flori; *mîțcă* — obiect de bătut mămăligă; *groștior* — de umlintit; *țarcă* — coțofană; *a răsduce* — a semăna; *ogrinji* — resturi; *crampăn* — strădoși; *a formoșa* — a agita (*mă formoasă în pîntece...*); *gîgăilă* — hîbîit; *să bei o bere la mocru* — în picioare; *acrul* — crește; *slăbicăști* — unul care nu poate lucra cumsecade, dar de mîncat mănîncă cît șapte...

Lecturi

TEODOR BULZA

Lumini bănățene

În colecția Cîntarea României, Editura Sport-Turism publică o carte de reportaje (în sensul cel mai literar al cuvîntului) semnată de un scriitor tînăr, Teodor Bulza. Titlul cărții e o metaforă, iar eroul central al reportajelor e Banatul cu istoria lui (din preistorie pînă la noi), cu geografia lui, cu oamenii de azi, cu proiectarea lor în viitor. Am cunoscut Banatul din scrierile mai vechi ale lui Virgil Birou (Oamenii din Caraș) sau din cele mai noi semnate printre alții de Mircea Șerbănescu, Ion Arieșanu, Laurențiu Cerneț, dar cartea lui Teodor Bulza poate fi considerată cea mai compactă, aș zice monografică, imagine a țării dintre Dunăre, munți și Mureș.

Reportajele lui Teodor Bulza sînt documente de viață bazate pe cifre, pe date, pe statistici sau pe descrieri fidele, dar sînt în același timp reacții sufletești, confruntări din care n-a dispărut un minim necesar de impresionism. Reporterul dotat cu un carnet de însemnări, dar mai ales dotat cu o sensibilitate de poet al peisajului, pornește să cucerească Banatul pe apă, prin zonele montane, prin sate și orașe. Iată-l pornind primăvara de la Moldova Nouă (unde găsește mai multe vapoare decît vizitatori) spre munele bănățene, iată-l poposind în orașul-uzină, Oțelul Roșu, ajungînd apoi în Reșița — un oraș al paradoxurilor, unde-și dă seama că ametalurgia este o creație, un cult. În ce-ar consta paradoxul Reșiței? Răspunsul e o metaforă: aici nu se știe dacă e un oraș între uzine sau uzinele sînt orașul Reșița. Lugojul e o curbe lină ca Timișul, Glimboca o așezare a «foilor» bănățene, Liebling o fermă fruntașă, Beregsăul un combinat zootehnic milionar etc. Un loc aparte în carte ocupă Timișoara, un oraș al tinereții, al sportului, al istoriei și al veșniciei. Scriitorul pornește de la orașul văzut de Cora Irineu sau și mai din trecut, de la însemnările lui Dinicu Golescu, un oraș mic, în cetate, dar vrednic de descriere pentru frumusețea caselor, ulițelor și curățeniei. O însemnare pitorească despre Timișoara a rămas, ne spune autorul, de la călătorul turc, (sec. al XVII-lea) Evlya Celebi, care îl laudă pentru pîinea sa, pentru plăcinta cu unt sau cu miere, pentru ciorba neagră sau pentru dovleacul umplut. Mai încoace nici Nicolae Iorga îl descrie ca un oraș solemn și trist, un oraș cuminte și civilizat. Azi e un alt oraș, o altă planetă urbană, o cetate industrială complexă și în același timp un mare oraș nou care nu și-a uitat trecutul, deși trăiește în viitor.

Teodor Bulza realizează o descriere originală a Banatului dînd cărții sale și intenția de ghid turistic viu, dar sesizînd un suflet aparte al locurilor.

EMIL MANU

Ipoteze

În zona «Corbii de Piatră», azi satul de munte Jgheaburi, comuna Corbi, județul Argeș, s-a constituit o așezare urbană din timpuri foarte îndepărtate. Între pietrele modelate pe acest loc — dominînd prin înălțime și perspectivă — se află și zimbrul, simbolul forței și fecundității, sau taurul, venerat ca zeu de hitiți și fenicieni. Zimbrul de pe înălțimea din marginea de răsărit a satului Jgheaburi constituie dovada existenței acestui cult, aici, între mileniile V—IV î.e.n. În continuare, după locul Zimbrului, se află sanctuarul tribal, monument dăltuit în stîncă care surprinde prin construcția lui simplă, dar ingenioasă și prin așezarea lui în desăvîrșită armonie cu cadrul din jur. După presupusul sanctuar urmează «Insula începutului», cum am putea s-o numim, o formă de teren asemenea unei insule de piatră ce se aseamănă cu o gigantică broască țestoasă, aproape parcă de mult din mersul ei misterios. Oamenii străvechi credeau că apa a fost pămîntul la început, o insulă, din care s-au rupt o sumă de pămînturi uriașe, pe care au trecut o sumă de regi și regine și din care au plecat o sumă de fii și fiice fondatoare de seminție și la care Cerul a participat prin zeița Semele, aceasta nu numai că purta, în chip de Broască, pămîntul pe ape, pentru rodnicie, dar urmărea viața și înmulțirea oamenilor, îngrijindu-se și de prosperitatea lor. Oamenii antici, în cultul lor prosternativ, i-au săpat altare în piatră puternicei zeițe, unde-i aduceau jertfe de mai multe ori pe an.

IOAN ANDREESCU

Dumneavoastră vă place?

Platoul Padiș este centrul parcului național din Munții Apuseni, la altitudinea de 1 280 m, unde converg DN 76 Pietroasa (22 km), drumul forestier Huedin-Albac (51 km) și drumul forestier și de picior Casa de Piatră-Padiș (9 km). Pe acest platou funcționează cabana Padiș cu capacitatea de 34 locuri, 8 căsuțe de vacanță (16 locuri) și tabăra B.T.T. (100 locuri). De aici se fac excursii la cabana Vlădeasa, Stîna de Vale, C.T. Valea Galbenă, ghețarul Focul Viu, Cetățile Ponorului și Casa de Piatră de pe valea Gîrdișoara-Gîrda Seacă.

Peisajul este bălțat de clădirea din fotografie, aflată la 60 m de cabana Padiș. Avînd fundația de piatră, construcția a fost ridicată pînă la placa de tavan; începută de cîțiva ani de fostul cabanier, ca se află pe locul unde a fost o altă cabană, care a ars și pe care cabanierul a fost obligat să o refacă. Valoarea de inventar a cabanei fiind de cca 37 000 lei, fostul cabanier a executat o construcție de această valoare. Dacă i s-ar pune o placă de beton și-ar fi etajată din lemn cioplit, cu un acoperiș în care s-ar amenaja paturi-prici, cabana ar putea atinge o capacitate de 150 locuri. Credem că O.J.T.-Bihor poate realiza această lucrare, ce va avea eficiență maximă, zona fiind cercetată de foarte mulți turiști.

UN ALBASTRU INFINIT...

Fotografii de: NATALIA DUMITRU și PAVEL TÂNJALĂ

Marea noastră cea de toate verile

Nu-i nevoie să răsfoim albume cu vechi ilustrate din care Rex-ul din Mamaia, Cazinoul Constanței ori cîteva vile din Eforie Nord, evocînd imaginea litoralului de odinioară, să ne dea grandioasa dimensiune a celui de azi. E destul să coborîm doar pe urmele unui deceniu, să revedem peisajul cu mlaștini și rostogoliri de vînt peste deșeurile de stuf, a căror umbră doarme de mult sub temeliile Saturnului, Jupiterului, Aurorei ori albelor clădiri din Venus, ca să avem, cum ar fi zis poetul, măsura timpului și locului prinse-ntre ziduri. Pentru cine a călcat pe aici pe vremea barăcilor și șantierelor, cînd numele și forma hotelurilor de acum se aflau încă pe hărți și planuri de constructori, povestea cifrei 130 000 — însemnînd «capacitate de cazare», adică hoteluri, vile, căsuțe, popasuri turistice, campinguri — echivalează cu o epopee contemporană a Mării și a vacanțelor ei. Acum, pomișorii firavi de lîngă hoteluri au deja umbre mari, grădinile s-au maturizat și ele, mirosul de tencuială proaspătă din camere a dispărut, holurile, balcoanele și fotoliile au ajuns să aibă amintiri... Numai soarele ne întinde aceleași halouri de aur și de ultraviolete și ne leagă la ochi, în jocul printre cozonaci de nisip, saltele pneumatice și scoici. Ieri oare o mînă nostalgică scria aici «la revedere Vară, la revedere Mare, Frumoasa», culegînd din vîrdurul toamnei firzii ultimii fluturi? Cînd a trecut un an? Și de la ce fereastră vom striga iar în azur «bine te-am găsit», în ce colț de țărm vom înălța zmeul fericit al vacanței? Doar un spiriduș, ucenic de-al lui Mefisto, ne mai trage de mînecă, suflîndu-ne să nu ne cufundăm de tot în romantism și întreabă naiv: «ce-or mai face în vara asta ospătarii?» Cît despre noutăți, iată cîteva:

● O veche clădire — în formă de U, în stilul arhitecturii specifice sec. XIX — va fi renovată și va purta firma *Hanul Balcan*, oferindu-ne camere de două paturi, restaurant cu program folcloric, braserie, patiserie (neapărat cu covrigi calzi!), magazin de artizanat, bufet; adresa: str. Ștefan cel Mare — Constanța ● Cine vrea să-și completeze cura marină cu un *tratament de acupunctură*, are la dispoziție cabinetele speciale de la sanatoriile balneare din Eforie Nord și Mangalia. ● Timp de o săptămînă — începînd cu prima duminică a lunii august — se desfășoară în toate stațiunile litoralului tradiționalele Serbări ale Mării — care alegorice, fanfare, echipe de dansuri și cîntece populare, concursuri vesele. ● Între 28 iulie și 3 august — grația feminină poate să urce pe podiumul cîștigătoarelor la concursul Miss Litoral. ● Cel mai frumos, cel mai deștept și mai talentat odor al mămichii și al lui tăticu poate să primească premiul cel mare la concursul «Copilul soarelui» ● În nordul Mamaiei, în zona Taberei Turist, începe construcția unui nou complex turistic compus din trei hoteluri (cu restaurante, bar de zi, săli de jocuri mecanice, piscine, terenuri de sport ● În anul sărbătoririi a 2050 ani de la formarea primului stat centralizat dac, se înmulțește, firesc, numărul excursiilor la cetatea și monumentul de la Adamclisi, ca și la cetatea Histria; din programul de excursii oferit de gazdele noastre de la ONT-Litoral, nu lipsesc tururile de litoral, partidele de echitație la Mangalia, degustările de vinuri la Murfatlar, excursiile de două zile sau de-o zi în Delta Dunării (cu autocar și vapor), excursiile de o zi pe litoralul bulgar ● Programul de la *Hanul Piraților* (în nordul Mamaiei) va fi susținut anul acesta de teatrul muzical «N. Leonard» din Galați ● Formații muzicale din RDG vor cînta în cursul verii în restaurante din stațiunile noastre maritime ● Se editează broșura «Informații turistice — Litoral», un ghid de maximă utilitate pentru vacanțieri (adrese utile, mijloace de transport, posibilități de agrement). Încolo, vom mai vedea, auzi, rosti, întîlni...

ANDA RAICU

MOMENTE DIN ISTORIA TURISMULUI ROMÂNESC

Iată, încercînd să străbat drumurile turismului românesc și să descifrez inscripțiile de pe «stîlpii miliari» cu care-s marcate, deschid cu anume nostalgie primul număr al revistei noastre — ianuarie 1972 — apărută la mai puțin de un an de la înființarea Ministerului Turismului. În noua ei serie, **România pitorească** reînnodă o tradiție de prestigiu în publicistica și literatura de turism, slujite de aproape un secol și jumătate de mari cărturari și talentate condeie, totodată neastîmpărați călători și mult îndrăgostiți de spațiul carpato-danubiano-pontic.

Și nu-i de mirare că atunci ne-au urat «DRUM BUN!» savanți și scriitori, veterani ai turismului și elevi, cuvintele lor calde, înălțătoare și voit pătimașe, constituindu-se astăzi ca filă de istorie contemporană a lui Homo viator! Auguri ne-au spus, atunci, printre altele: «Iată o revistă de mult așteptată, de mult necesară, pentru noi toți. Titlul ei, **România pitorească**, prin ecourile de demult ale glasului lui Vlahuță, ne este familiar. El datează de pe vremea cînd un turist era o raritate, dacă nu chiar un om ciudat» — **Demostene Botez**; «O bună revistă de turism, care să arate atît vizitatorilor români cît și celor străini frumusețile naturale ale țării noastre, mărturiile memorabile ale trecutului și rezultatele efortului constructiv contemporan, este o necesitate a vremii» — **Constantin C. Giurescu**; «Propunîndu-și ca scop stimularea drumeției, revista se va înscrie printre factorii care contribuie, în mare măsură, la păstrarea sănătății și, implicit, la prelungirea vieții» — **Ana Aslan**; «Sentimentul de satisfacție pe care l-am trăit, ca vechi drumeț, la aflarea știrii că avem o revistă de turism este comparabil, poate, cu un vis frumos» — **Emilian Iliescu**.

Ascultînd îndemnurile de inimă și sfătuindu-ne cu înaintemergătorii noștri, am publicat de-a lungul anilor mai multe articole, reportaje și evocări despre paginile de început ale istoriei turismului, ale călătoriei subordonate unui scop bine definit, ca activitate complexă de recreere, odihnă, cunoaștere, ocrotirea naturii etc., totul înscriindu-se astăzi în triunghiul «educație-cultură-sănătate». Desigur, n-am reușit să dăm pînă acum de toate izvoarele acestui fluviu ce-și mărește albia an de an, turismul devenind în lumea contemporană un adevărat «pașaport pentru pace». Așa cum am subscris ideii înființării unui Muzeu al turismului, la fel ne asociem propunerii de a se întocmi Istoria turismului românesc.

Încercări s-au făcut (între cele două războaie apărea prestigioasa publicație **«Enciclopedia turistică românească»**, al cărei prim-redactor era distinsul profesor Valeriu Pușcariu, vicepreședinte al Turing Clubului României), există încă numeroase documente necercetate în biblioteci și scrieri în manuscris, mai trăiesc cîțiva veterani, care pot deveni consilieri-consultanți pentru epoca de pionierat a căutătorilor de comori carpatine. Mai presus de toate însă există astăzi o serie de cercetători tineri — turistologi — pasionați și dăruiți acestei întreprinderi deloc ușoare. Unul dintre ei, poate cel mai tînăr, Valentin Bordă, este autorul volumului **Călătorie prin vreme** apărut anul trecut, în Editura sport-turism, este o carte valoroasă prin bogăția documentară și amplă deschidere temporal-spațială, în ciuda faptului că își refuză — prin discreție și modestie — condiția de istorie a turismului. Cartea incită la meditație și, alături de alte lucrări mai vechi sau mai noi, poate constitui firul Ariadnei prin labirintul atrăgător, plin de inedit și satisfacții intelectuale, al Călătoriei...

Spunem: «călătoria» are vîrsta omului... Mari călători a avut antichitatea, printre ei numărîndu-se Zamolxis, cel divinizat de daci... Călătoriile Evului Mediu au demonstrat că pămîntul e rotund, iar Spătarul Milescu a verificat spusa pe-o jumătate de glob... Expediționarii epocii moderne s-au întrecut în a da contur continentelor, au mers spre izvoarele marilor fluvii, cucerind pentru știință piscuri și văi, obiceiuri și limbi necunoscute, flori și animale rare, un pionier de marcă al acestora fiind savantul-voievod Dimitrie Cantemir, iar un demn urmaș — Emil Racoviță, cel intrat în panteonul speologiei mondiale... Poate tot atît de avizi de nou și necunoscut ca geografii și naturaliștii, dar în orice caz mai visători și mai fini observatori decît ei, au fost istoricii, scriitorii, oamenii de cultură, ei redescoperind antichitatea clasică, punînd bazele unei literaturi fără de care sufletul nostru ar fi mai sărac; să-i numim pe Dinicu Golescu, Alexandru Pelimon, Ion Codru Drăgușanu, Alecsandri, Alecu Russo, Odobescu, Eminescu, Vlahuță etc. etc., pentru a ajunge la Sadoveanu, Iorga, Bucura Dumbravă, Geo Bogza etc. etc. În niciuna din epoci, dar mai ales în cea modernă și contemporană, românilor nu le-au lipsit îndrăzneții cercetători, iubitorii de spații nebătute, consacrîndu-și o parte din viață nobilei aventuri a cunoașterii directe, chiar dacă aceasta presupunea sacrificii, renunțări, griji, trudă; ei se odihneau mergînd și se îmbogățeau văzînd, cu bucuria de-a împărți celor din jur nestematele puse pe talgerul de hîrtie. Făceau turism? Și da și nu! Răspunsul e ambiguu? Poate, dacă privim prin fereastra avionului supersonic care duce cîteva sute de turiști peste un ocean sau un continent în cîteva ore sau a telecabinei urcătoare în puține minute pînă pe platoul Bucegilor. Astăzi, statisticienii numără turiștii cu zecile de milioane pe an, specialiștii «industriei fără fum» măsoară șoselele, pun «stele» hotelurilor, cîntăresc meniurile, organizează festivaluri, marchează trasee în «lumi pierdute», publică pliante, hărți, ghiduri și cărți în tiraje amețitoare, aduc apele minerale și termale la robinet, țin cont că săptămîna de lucru s-a scurtat și pun zeci de garnituri de trenuri suplimentare pentru ca oamenii să-și petreacă timpul liber cît mai plăcut, util, reconfortant ș.a.m.d. Dar să nu uităm că pentru a ajunge aici, a fost nevoie de un început. Eroic și irepetabil!

Rostul acestei pledoarii ne obligă să adoptăm metoda cronologiei selective, eliminînd cu bunăștiință numeroase fapte, evenimente și date, stăruind asupra celor mai semnificative. Vom avea în vedere componentele principale ale turismului modern, încercînd să deslușim unde și cînd, în ce condiții au apărut întîiele manifestări demne de luat în seamă.

Într-o recentă scrisoare primită de la **prof. P. Purcărescu**, directorul Muzeului județean Vîlcea, se spune: «Primele analize ale apelor minerale de la Olănești au fost făcute în 1830 de doctorul farmacist Carl Friederich Șiller care, în acea vreme, fiind cu armata rusească în București, a primit însărcinarea din partea «superiorilor săi» să cerceteze și analizeze toate izvoarele cu apă minerală din nordul Olteniei și Țării Românești. Rezultatul cercetărilor sale l-a publicat, zece ani mai tîrziu, într-o broșură de 24 pagini la Hannovra. De la această dată — 1830 — după ce clucerul Toma Olănescu, proprietarul locurilor și al izvoarelor, a construit camere și băi pentru cei veniți la tratament, puterea binefăcătoare a apelor de la Olănești a fost cunoscută în toată Oltenia și Muntenia și chiar a trecut peste hotare». Un an mai tîrziu, la Viena apare o monografie despre Băile Herculane: «Hercules-Bäder bei Mehadia», de I. Schwarzott, în 1847. Vasile Alecsandri vizitează această «stațiune», dar va scrie detaliat, în același an, despre Balta Albă. Miraculoasele ape tămăduitoare de pe Valea Oltului și de la Herculane erau cunoscute încă din antichitate, romanii punîndu-le primii în valoare. Dar deabia în 1855 doctorul Carol Davila, întemeietorul învățămîntului medical românesc, a făcut analizele chimice complete ale apelor din Călimănești, propunînd imediata amenajare a izvoarelor minerale de lîngă mănăstirea Cozia și construirea unui «hotel balnear» cu 50 camere de baie. În 1860, dr. Carol Davila inițiază trimiterea bolnavilor la tratamente balneare gratuite, pentru suferinzii lipsiți de mijloace materiale, la Olănești și Călimănești, pe perioade de 3 luni, în contul Eforiei Spitalelor Civile, al cărei director era. Într-o adresă, consemna: «Cu timpul, aceste băi dovedite științific ca fiind salutare, se vor organiza după modelul stabilimentelor de acest fel al altor țări, notabilii români, în loc de a merge să cheltuiască sume mari în străinătate, vor căuta alinarea durerilor în sînul țării». Tot el, mai tîrziu, îi recomandă împăratului Napoleon al III-lea o cură cu apă de Căciulata. Iată, deci, că **turismul balnear românesc își poate sărbători anul acesta un secol și jumătate de existență.**

Scriitorii antici considerau Ceahlăul ca fiind «muntele sfînt» al dacilor — Kogaionon. Dimitrie Cantemir, care întocmise schița de hartă panoramică a Caucazului dinspre Marea Caspică, scria plin de admirație, în «Descriptio Moldaviae»: «Cel mai înalt dintre munți este Ceahlăul, care dacă ar fi intrat în basmele celor vechi ar fi fost tot atît de vestit ca și Olimpul, Pindul sau Pelios»... Succinta descriere și faima de care se bucura acest munte în legendele localnicilor l-au determinat pe Gheorghe Asachi, ctitorul învățămîntului și presei moldovenești, să-l urce și să-l îndrăgească. Din iubire și drumeție s-a născut, astfel, prima carte din literatura noastră de informare turistică: **«Dochia și Traian după zicerile populare a românilor cu itinerarul muntelui Pionul»** — Iași, 1840 — redactată în limbile română și franceză, cu o stampă înfățișînd Ceahlăul și descrierea minuțioasă a localităților din zonă și a posibilităților de acces. Același rost și-l propune și munteanul Alexandru Pelimon, care scrie, în 1859, cartea sugestiv intitulată «Impresiuni de călătorie în România», îndemnîndu-și compatrioții să facă excursii de cunoaștere a tezaurului pămîntului românesc. Scriitorii pașoptiști și unioniști publică tot mai mult și mai inspirat despre frumusețile naturale și locurile istorice intrate în conștiința neamului. Deci, putem afirma că **avem o tradiție de 140 de ani de literatură turistică.**

Cronologia «faptelor» turistice impune să ne oprim la anul 1855, cînd românca Elena Ghica, crescută în idealurile pașoptiste, admiratoare a lui Ion Heliade Rădulescu și autoarea cărții «Valahia modernă» (tipărită în 1850, după călătorii de documentare în Moldova, Muntenia și Transilvania), își înscrie numele în istoria «cuceritorilor inutilului», cum sînt considerați alpiniștii. Era cunoscută în saloanele Europei sub numele simbolic Dora d'Istria, dar montaniarzii Alpilor, alături de care făcea lungi și obositoare «escursiuni», îi spuneau simplu și respectuos: Contesă... Era epoca romantică a alpinismului, cînd nu se urmăreau recorduri și performanțe de tip sportiv, cînd muntele venea în întîmpinarea drumeților, la început cu păduri și pajiști, apoi cu locuri glaciare, capre negre, ghețari și piscuri. Un astfel de pisc, niciodată supus omului, a întîlnit Dora d'Istria — Monch (Călugărul). După o tură în care mulți însoțitori s-au dat bătuți, atacul final fiind amînat cu o zi din cauza ceții, românca a înfipt tricolorul, pe care brodase cuvîntul scump al patriei — **VALACHIA**, pe o stîncă aflată în cer, la 4104 m altitudine. Prin gestul ei simplu și emoționant, Elena Ghica devenea a treia recordmenă mondială în alpinismul feminin, putînd fi considerată pioniera alpinismului nostru: acesta, multă vreme n-a fost altceva decît drumeție montană... pe verticală, învingîndu-te și învingînd stîncile solitare, semețe și inabordabile. **De atunci s-au scurs 125 ani**, timp în care românii au escaladat numeroase vîrfuri în Alpi, Caucaz, Pamir, Hindukuș, mereu cu gîndul la «acoperișul lumii» — Himalaya! Pentru a ajunge la performanțele ultimelor decenii, au fost treierați și supuși mai întîi Carpații; începutul aparține celor care-și propuneau, în ultima treime a secolului trecut, să umble cît mai mult pe munte, să-l îndrăgească prin cunoaștere nemijlocită.

Călătoria turistică făcuse primii pași încă înainte de mijlocul veacului al XIX-lea, de pe urma ei rămînînd numeroase dovezi scrise. Nu era însă nimic programatic, ci doar emanația unor dorințe firești de a ieși din tiparele vieții cotidiene, de a vedea locuri, obiceiuri și realități cu care să-ți îmbogățești mintea și sufletul. Așa călătoriseră Alecsandri, Bălcescu, Cîrlova, Grigore Alexandrescu, Bolliac, Constantin Aricescu și alții. Încet, încet se formează o conștiință turistică, marcată în primul rînd de ideia ca asemenea călătorii să se facă în grup și cu un scop bine definit. Întîia grupă autointitulată «Trinitatea vremelnică» este opera pictorului Nicolae Grigorescu, chimistului Alfred Bernath și a botanistului Dimitrie Grecescu. Excursiile lor organizate prin Moldova și Muntenia au început în 1869 și s-au încheiat în 1881; din ele s-au hrănit și știința (numeroase studii asupra florei, rezervelor petrolifere și compoziției apelor) și artele plastice (peisaje și tablouri-document) și turismul (în 1885, după mai multe excursii în Bucegi, apărea lucrarea «Preumblările la Sinaia sau descrierea pe scurt a pozițiunilor celor mai frumoase ale Sinaiei, cari se pot vedea fiind în apropiere», semnată de Ieromonahul Nifon). La 10 mai 1873 a luat ființă la Brașov «Societatea alpină a Transilvaniei», avînd drept scop să îmbunătățească starea comunicațiilor, să organizeze excursii; mulți dintre membrii acesteia s-au numărat printre fondatorii S.K.V (susține prof. V. Pușcariu). Aceeași dorință de a îmbina călătoria cu studiul cultural-științific i-a animat pe membrii Societății geografilor români, înființată la București în 1875. Vizau în special, muntele; în 1882 și 1884 Dimitrie Sturza și George Lahovari propuneau formarea și statuarea unui Club Carpatin Român, dar numai în 1891 a fost redactat statutul «Cercului escursionniștilor» și în 1893 s-a hotărît înființarea societății carpatine «Sinaia».

Între timp, luase ființă la Sibiu «Societatea carpatină ardeleană a turiștilor» (Siebenbürgische Karpathenverein). **Era anul 1880, luna noiembrie, ziua 28.** În statutul citit cu ocazia adunării de constituire se spunea: «Scopul S.K.V. este de a face accesibili Carpații Transilvaniei și ținuturile învecinate, de a-i cerceta din punct de vedere științific, de a-i descrie și de a răspîndi rezultatele astfel obținute, de a facilita accesul în diferite locuri interesante de aici, în special de a intensifica și a răspîndi interesul pentru acești munți». Se aveau în vedere: excursii colective, conferințe, tipărituri, construirea de adăposturi și cabane, întreținerea potecilor, marcaje, pregătirea ghizilor montani. Scînteia sibiană n-a izbucnit din nimic, precum am încercat s-o demonstrăm. Mai mult, ea a găsit teren prielnic nu numai în «vatră» ci pe tot cuprinsul țării. Așa se explică faptul că imediat după constituire S.K.V.-ul avea secții regionale în București, Timișoara, Cernăuți, Bistrița, Orăștie, Reghin, Petroșani, Brașov, Năsăud, Mediaș, Lupeni, Sighișoara, cuprinzînd și membri cotizanți din Giurgiu, Viena, Frankfurt am Mein și Londra. Carpații deveneau astfel obiect de studiu, spațiu de recreere, mijloc de a face cunoscute și accesibile comorile naturii. Montaniarzii și-au respectat întotdeauna promisiunile, propaganda turistică și mai ales numeroasele lor acțiuni practice, generînd o puternică emulație printre tinerii care începeau să îmbine armonic utilul cu plăcutul. Așa au fost construite, printre altele, cabanele din Negoiu, Godeanu, Piatra Craiului, Valea Mălăiești și casele Postăvar, Bîlea, Robert Gutt, Vîrful cu Dor și Casa Bulboace, proprietatea Secției București a S.K.V. Dintre publicațiile societății, de o largă audiență și un interes deosebit s-a bucurat «Anuarul S.K.V.», cu apariție regulată timp de peste șase decenii. Iată de ce putem afirma cu certitudine că **turismul românesc, în accepțiunea sa modernă, a împlinit un secol.**

Ideea călătoriei organizate, în țară și peste hotare, începe să prindă tot mai multă consistență. La 1 ianuarie 1891 ia ființă la București «Cercul escursionniștilor», dorindu-și să dezvolte iubirea pentru frumusețile naturei și înmulțirea cunoștințelor prin vizitarea monumentelor și localităților din țară, cari ar putea presenta un interes din deosebite puncte de vedere». La 11 martie 1893 a fost semnat actul de naștere al **Societății carpatine «Sinaia»**, care-și propunea, printre altele, ocrotirea naturii, crearea unei biblioteci de documentare și a «unui muzeu de colecțiuni», precum și sprijinirea turiștilor străini veniți să urce munții din zona Sinaiei. Aici se formează primii «mentori» de marcă ai turismului nostru: Nicolae Bogdan, Mihai Haret, Nestor Urechia, Dan Rădulescu, Bucura Dumbravă, ca și primele mari călăuze «bucegiste»: Gelepeanu, Butmăloiu, David Turcu, Gheorghe Ion, Marin Vasii. De-a lungul anilor, sinăienii construiesc adăposturi la Omul și Caraiman, amenajează Peștera Ialomița, marchează numeroase trasee, atrag pe bucureșteni și ploieșteni să viziteze cît mai des Valea Prahovei. Pentru moldoveni, locul cel mai rîvnit era Ceahlăul, descris atît de frumos de către D. Cantemir, mitropolitul Veniamin Costache, Asachi, Alecsandri, Russo, Xenopol și principele Dimitrie Sturza, ajuns președinte al Academiei Române. Iașul, vechea citadelă de cultură a Moldovei, începea să se preocupe de organizarea tineretului pentru practicarea drumeției, oțelirea trupului și inițierea în artele frumoase. Așa a apărut, în anul 1902, **«Societatea de gimnastică, sport și muzică din Iași»**, a cărei secție de turism inaugurează lucrări de amenajare în masiv (cabană, drumuri cu acces, marcaje) și sărbătorirea anuală, cu mult fast, la 6 august, a «Zilei muntelui», manifestare ce se ține și azi, patronată de O.J.T. Neamț.

Odată intrați în secolul vitezei, ne vom mărgini să enumerăm, numai, cele mai importante asociații de profil: **«Societatea turiștilor din România»** (1903), **«Hanul drumeților»** (1920), **«Frăția munteană»** (1921, Cluj), **«Turing Clubul României»** (1925), **«Societatea academică de turism ROMÂNIA** (1925), **Oficiul de camping, sport și turism «Prietenii Mării»** (1927), **A.D.M.I.R.** (1929), **«România pitorească»** (1930), **«Clubul alpin român»** (1931), **«Cercul de turism din Piatra Neamț»** (1931), **«Dor de ducă»** (1932), **«Camping-clubul român»** (1933), **«Amicii Predealului»** (1934), **«Clubul turistic bănățean»** (1935), **«Hai la drum»** (1939). Despre fiecare în parte se va scrie cîte un capitol în viitoarea istorie a turismului românesc, deoarece aceste organisme (și altele) au determinat cîștigarea dreptului de intrare în cetate a turismului ca element activ al vieții social-economice și cultural-educative din țara noastră. Prestigiul său a fost ridicat pe cele mai înalte culmi de către Emil Racoviță, Simion Mehedinți, G. Vîlsan, Emanoil Bucuța, Mihai Haret, Bucura Dumbravă, Ion Bianu, Paul Bujor, Valeriu Pușcariu, V.A. Marinescu și alții, eminenți oameni de cultură și știință, pentru care turismul nu era un scop în sine, ci un mijloc de instruire și educație, de cunoaștere și ocrotire a naturii patriei. Prin activitatea lor, în deceniul patru, mișcarea turistică luase un avînt fără precedent, impunîndu-se în fața mai-marilor vremii. Așa se face că la 29 februarie 1937 este votată **«Legea pentru organizarea turismului în România»** și se înființează întîia instituție de stat — **Oficiul Național de Turism**, cu filiale în toate județele și-n stațiunile balneo-climaterice și de munte, cu dreptul și obligația de a construi hoteluri și cabane, de a marca traseele montane, de a face o complexă propagandă turistică etc. De la 1 aprilie 1936 începuse să apară revista lunară «România», la care au colaborat cele mai bune condeie ale țării. Războiul a însemnat și pentru turism o negură, din care toate asociațiile n-au mai ieșit la lumină. După terminarea conflagrației, reînvie dorința oamenilor de-a se destinde în sînul naturii, de a se bucura de soare și aer curat în timpul liber. Destinul turismului intră pe un făgaș nou odată cu înființarea asociației muncitorești **«Prietenii naturii»** (1945), cu 15 filiale și 37 grupări provinciale și a **«Asociației Turismul popular»** (1948), avînd trei ramuri distincte — turism, camping, alpinism — și un organism propriu de presă — «Turismul popular».

În martie 1949, atribuțiile O.N.T. sînt preluate, prin Decretul nr. 88 de către Confederația Generală a Muncii, înființîndu-se o secție specială de turism, avînd ca obiectiv și stimularea alpinismului. Sub egida sindicatelor, mișcarea turistică românească devine, pentru întîia dată, de mase; mii de oameni ai muncii pornesc în excursii de lungă durată, se formează trenuri speciale pentru sfîrșitul de săptămînă, sînt reamenajate cabanele, se ridică noi hoteluri în stațiunile balneare și de odihnă, încep investițiile pentru amenajarea litoralului, se deschid tabere pentru elevi și studenți, se stabilesc relații precise cu Comisia pentru Ocrotirea Monumentelor Naturii, pentru ocrotirea patrimoniului natural etc. Deceniul șase înseamnă o adevărată «explozie turistică», mai ales că țara noastră începuse să fie vizitată de tot mai mulți străini. Se impuneau, deci, noi forme de organizare. În 1955 ia ființă **O.N.T. «Carpați»**, pentru introducerea potențialului turistic românesc în circuitul european. Prin Hotărîrea Consiliului de Miniștri nr. 86 din 1959, O.N.T. «Carpați» este menit să asigure întreaga dezvoltare a turismului intern și internațional, care să ducă la creșterea lui calitativă și cantitativă. De la cîteva sute de turiști înregistrați imediat după 1945, la milioanele deceniului șapte e o cale atît de lungă... Pentru a pune în mișcare un asemenea mecanism și a face din România cu adevărat o țară a turismului, se cerea o altă formă de organizare. «Industria fără fum» are, din 1971, un minister propriu, cu atribuții precise în planul general al dezvoltării economice și social-culturale, a țării noastre. **Ministerul Turismului** a fost creat, în principal, pentru «aplicarea unei concepții unitare în ceea ce privește sistematizarea zonelor turistice, determinarea profilului și amplasamentelor capacităților de cazare și alimentație publică ce deservesc turismul»... Revista **România pitorească**, al cărui prim număr l-am răsfoit înainte de a scrie aceste rînduri, și versiunile pentru străinătate ale acesteia, se constituie ca tribună de educare și informare turistică, aducîndu-și contribuția de suflet la descifrarea sensurilor umaniste și patriotice ale turismului românesc.

VALENTIN HOSSU-LONGIN

Profesiunile din turism:

Constructorul

Omul acesta masiv, asprit de munci, ars de soare și de geruri, care să mai toată ziua printre muncitorii de pe schele este (nu exagerăm) un munte de sensibilitate. Iasă-l depănîndu-și viața: mai întîi fără tragere de inimă, dar, mai apoi, încet-încet amintirile îl încălzesc și nostalgia îl inundă.

După ce a terminat facultatea a plecat în Maramureș. Era imediat după război cînd se muncea mult, din greu, pe bani puțini. Proaspătul inginer constructor ridica o școală după alta prin comunele moroșene. Erau primele șantiere din Maramureș deschise de orînduirea noastră nouă; bărbații începuseră a munci la ei acasă, nu mai colindau țara în căutare de lucru, iar copiii aveau de-acum școlile lor, aici unde analfabetismul era o rușine a secolului nostru. Cîte școli n-a înălțat împreună cu oamenii locului! În satele din Cuhea, Giulești, Dragomirești, Rona de Sus, Rona de Jos, Hărnicești.

— Mă duc mereu pe-acolo. Maramureșul a rămas dragostea mea dintîi. Peste tot a rămas o bucată din sufletul meu și îmi zic că n-am trăit degeaba.

Mult a mai călătorit apoi prin țară inginerul; cîțiva ani într-un oraș însemnau noi și noi construcții-la Satu Mare, Bicaz, Bacău, București, Pitești, Slatina, iar Satu Mare, Tîrgoviște și din nou București. Spitale, drumuri, poduri, hale industriale, locuințe, lucrări pentru irigații, hotele.

— Cînd am construit primul hotel, cel de la Slatina, am avut o bucurie pe care n-o mai încercasem decît atunci cînd înălțasem școlile din Maramureș; un hotel este o casă oricînd deschisă oamenilor. N-o să mă credeți, dar mi-a plăcut să mă specializez în a construi hoteluri, ca să zic așa, tocmai pentru că simțeam că dau oamenilor ceva deosebit...»

A urmat un alt hotel la Tîrgoviște, apoi restaurarea bătrînului «Continental» din București, după care reconstruirea clădirilor în care sînt astăzi hotelurile «Palas» și «Național»; a venit la rînd reconstruirea vechii aripi de la «Athénée Palace» — ridicată în 1914 — ceea ce a însemnat o mare reușită profesională. Cea mai pasionantă lucrare a fost însă la «Continental»: o clădire, veche de peste o sută de ani, care n-avea nimic modern în privința instalațiilor sanitare sau de condiționare a aerului, dar care a devenit un hotel de lux preferat de mulți turiști, chiar «Intercontinentalului». A studiat împreună cu arhitectul Ion Sfetescu stampe, desene și fotografii vechi pentru a reda perfect originalitatea clădirii, a turnat planșee noi, au găsit inscripții vechi în timp ce dărîmau pereții interiori, inscripții pe care le-a refăcut cu migală. Cu cît s-a muncit la «Continental» se puteau ridica două hoteluri — dar mîndria de a reda Capitalei un monument de arhitectură veche a fost o satisfacție aleasă. Acum lucrează la reconstrucția vechiului restaurant «Pescărușul» din parcul Herăstrău, monument de arhitectură. Va fi un local de aleasă factură, cu salonul gorjenesc și cu terasa desfășurată spre lac.

— Pentru constructor, turismul este un partener ideal. În domeniul acesta se construiește mult, nuanțat și cu răspundere; m-am atașat total de acest gen de lucrări. Cînd mi s-a propus să preiau și șantierul hotelului de la poligonul Tunari n-am șovăit o secundă.

L-am întrebat pe acest om care-a cele mai mari satisfacții din cariera lui de constructor întinsă pe arcul de timp care însumează 34 de ani.

— Trei: construcția școlilor din Maramureș, a cîtorva hoteluri în care se adăpostesc mii de oameni zilnic și faptul că de zeci de ani numeroase echipe de muncitori nu ezită să mă urmeze din șantier în șantier, clădesc alături de mine.

Așa mi-a răspuns la ultima întrebare *Lucian Ovidiu Răducanu*, inginer la Trustul de construcții «Carpați», decorat de multe ori pentru munca lui cu ordine și medalii ale Republicii. Laudă celui ce edifică, lasă în urma lui o dîră de neșters.

ION PREDA

Calitate

și spirit

creator

UN SUBIECT LA ORDINEA ZILEI

Un recent colocviu, desfășurat în rîndul unui colectiv de lucrători în turism, a avut drept temă «Valențele conceptului de calitate în activitatea de turism». Subiect de mare interes, conceptul de calitate în turism include, după părerea noastră, următoarele elemente: a) calitatea premiselor primare (în care sînt cuprinse intensitatea și gradul de puritate a factorilor care favorizează odihna, recrearea, refacerea capacității de muncă etc., precum și valoarea estetică și educativ-patriotică a obiectivelor propuse); b) calitatea bazei materiale (funcționalitate, estetică, întreținere); c) calitatea prestației turistice. El nu poate fi socotit realizat decît atunci cînd fiecare din aceste componente corespunde condițiilor de acceptare cerute de turist. Orice defecțiune vxită în efluxul logic al activității turistice devine generatoare unor nemulțumiri, cu urmări nefavorabile asupra impresiei de ansamblu produsă beneficiarului de turism. Interdependența dintre diferitele componente ale «produsului» turistic face de neacceptat încercarea de a compensa defecțiunile manifestate într-un compartiment cu rezultatele foarte bune obținute în alte compartimente ale prestației turistice. Abordînd, de pildă, un subiect mult discutat — servirea mesei — reținem că, dintre măsurile propuse în ultimul timp, una pare să cîștige teren, privind aplicarea ei în practică: trecerea de la sistemul folosit pe scară largă în prezent, de restaurant-cantină, care îl obligă pe turist să fie dependent de o anumită unitate și de un anumit program, la un sistem mai elastic, prin care se oferă posibilitatea, pe baza unui bilet procurat prin întreprinderile de turism, a se mase la oricare unitate din zonă, la orice oră și în cuantumul rațional dorit. Acest sistem, introdus parțial în unele stațiuni, ar contribui în mod substanțial la înlăturarea unora dintre aspectele negative, existente încă într-o serie de unități de alimentație publică. Ar fi stimulate, printre altele, diversificarea producției culinare, crearea unui număr mai mare de unități cu specific, o atitudine mai atentă din partea personalului ș.a.m.d.; totodată, turistul va avea dreptul la «libera alegere», după o practică larg răspîndită în unitățile M.C.I., inclusiv în cele de alimentație publică.

Cît despre condițiile definitorii, în general, ale unei prestații turistice de calitate, trebuie să facem, mai întîi, o precizare: aceste condiții trebuie să vizeze conținutul prestației, modul cum se realizează, precum și momentul efectuării ei. Serviciile turistice implică — pe lîngă îndeplinirea în mod ireproșabil a fiecărei operațiuni — **punctualitate, operativitate, amabilitate, corectitudine**; o bună parte dintre acestea presupun, de asemenea, **gust estetic, inventivitate, rafinament**. Particularitățile prestațiilor turistice, gradul redus de mecanizare și automatizare a operațiunilor constituie rezervă omului rolul esențial în asigurarea tuturor laturilor definitorii ale calității «produsului» turistic.

Nu trebuie să uităm nici o clipă că turistul apelează la serviciile unităților noastre într-un moment particular, atunci cînd vrea să se recreeze, cînd se află la odihnă, cînd își reface capacitatea de muncă, într-un cuvînt — cînd dorește și are dreptul să dorească să se simtă bine. Acest moment îl obligă pe lucrătorul din turism la infinit mai multă amabilitate, grijă, tact, la cinste desăvîrșită. Iar pentru eradicarea aspectelor negative — care, atunci cînd se manifestă față de turiștii străini, aduc și daune prestigiului turistic al țării noastre — cred că este necesar să se aplice, fără să se închidă ochii sau să se facă vreo concesie, litera legii. În plus, ținînd seama și de experiența altor țări, ar putea fi luată în considerație introducerea unor tichete, mai ales pentru ospătari, pe baza cărora să se poată urmări comportarea față de clienți, cantitatea și calitatea meniurilor servite, corectitudinea la întocmirea notei de plată etc. Constatarea abaterilor va fi făcută prin perforarea tichetelor; un anume număr limitat al acestora va atrage după sine anularea dreptului de a mai practica respectiva profesie de către lucrătorul ce se dovedește inapt pentru exigentul domeniu al turismului.

Evident, conceptul de calitate în activitățile de turism este mult mai complex, ridică încă numeroase alte probleme care așteaptă o rezolvare mai eficientă.

Dr. GHEORGHE BARBU

Drumuri pe ape

„DOR DE DUCĂ“ PE DUNĂRE, „CORSAR“ PE MAREA NEAGRĂ

Plecăm din București doldora de bagaje pe 31 iulie 1979, cu un tren de noapte cu destinația Tulcea. Ajungem în zori și ne continuăm drumul cu autobuzul spre Isaccea. De data aceasta sîntem patru: Valentin Danciu, Florin Mu și mai proaspeți convertiți la călătoriile pe apă: Gabi Grosu și Petre Zbercea.

Vechiul și bunul nostru prieten nea Dima — care ne-a găzduit după micul naufragiu din '78 (vezi R.p. nr. 4/1979) — a avut grijă de barca noastră, pe care a dat-o la apă cu o săptămînă înainte. După ultimele pregătiri și după ultimele cumpărături (la Tulcea), am părăsit «poarta Deltei», afundîndu-ne în sălbăticia ei neasemuit de frumoasă. Și iată că găsim un loc minunat pentru tabără la gura unui canal de legătură a brațului Tulcea cu lacul Tătaru. Gabi, Vali și cu mine demontăm catargul și plecăm pe canal, «la pește». Ne întîlnim în drum cu pescari care scoseseră năvodul. Prinseseră și un cufundar pe care l-am scos din ochiurile plasei și l-am luat la bord drept mascotă. Ne întoarcem și ne îmbarcăm toți patru pentru a ne continua drumul pe brațul Tulcea. Ca și anul trecut, și anul acesta avem aproape mereu vînt dinaintea traversului, care ne obligă să navigăm în volte. Ne îndreptăm spre Sfîntu Gheorghe, braț mai sălbatec și mai pitoresc decît Sulina (pe care de altfel nici nu aveam voie să navigăm cu vele). E foarte cald și, pe rînd, părăsim barca sărind în apa rece a Dunării. Nu uităm nici de cufundar, pe care Gabi îl botezase, simplu, «rață».

Cum vîntul începe să bată, ne suim la bord luînd comenzile bărcii în mîini. Conducem doi cîte doi. Musul are rolul de a manevra focul și de a canarisi barca cînd aceasta bandează, iar skiperul manevrează randa și echea. Lăsăm în urmă satul Nufărul și după alte două ore, ajungem la Mahmudia. Aici ne-am făcut provizii serioase de hrană, după care am traversat brațul și ne-am instalat tabăra. Petrică ne face o saramură de pește, atît de bună încît l-am «uns» bucătar. Am mai fi stat noi la foc, dar cohorte de țînțari se năpusteau asupra noastră, așa că ne-am retras degrabă în corturi.

A doua zi, către seară, ajungem, la un pitoresc sătuc numit Uzlina. Îi redăm libertatea cufundarului, care însă se plimbă în jurul bărcii noastre, parcă nevenindu-i să ne părăsească. În cele din urmă, chemarea deltei a fost mai puternică: pasărea dispare în întunericul ce se lăsa peste apele Dunării.

Azi am strîns tabăra într-un timp record. Vîntul este slab. Trecem pe lîngă Murighiol și ajungem la o stînă așezată pe malul apei. Ne împrietenim cu ciobanii care ne dau brînză proaspătă. Ne continuăm drumul și ajungem la Dunavăț, canal de legătură al brațului Sfîntu Gheorghe cu lacul Rezelm. La intrarea pe canal era întinsă o plasă pentru pește. Strigăm la omul de pe mal ce părea a fi un bătrîn călugăr cu o barbă mare, patriarhală, și acesta lasă plasa pe fundul apei. Noi ridicăm derivorul și pericolul de a ne împotmoli este depășit. Facem cunoștință cu bătrînul paznic al intrării în Dunavăț și aflăm că se numește — firesc, nu? — Vania.

Continuăm drumul duși de un vînt din ce în ce mai tare. Prin fața noastră defilează cherhanale în dreptul cărora sînt ancorate flotile întregi de mahune mari și negre. Contra curentului urcă lotci pescărești încărcate cu lemne și trase la edec de pe mal de pescari vînjoși. Vîntul bate acum din travers, siajul devenind aproape un cazan în clocot. Ne continuăm drumul pe canalul acesta cu vînt bun și ajungem aproape de vărsare, într-o zonă unde devine sinuos și îngust.

Pentru a ieși în Razelm, am fost nevoiți să ne strecurăm prin portița îngustă a unui gard lacustru.

În tribord zărim insula Popina. Nu ne despart de ea mai mult de 5—6 km, dar destinația noastră este de data aceasta Portița, așa că ieșim mult în larg și ținem Sudul. Valurile sînt din ce în ce mai mari. Realizăm cît de mică e barca noastră și cît de mult e încărcată. Din cînd în cînd, prora intră sub un val și apa năvălește în cocpit. «Pompele» intră prompt în acțiune. Nu sînt altceva decît cutii goale de conserve. Vîntul bate din pupa și pînzele sînt puse în foarfecă. Deasupra noastră pescărușii fac roată în jurul catargului. Prin binoclu

1. Și pentru «Dor de ducă» trebuie ținută cîrma...
2. La pescuit, în Deltă.
3. Cu «Corsarul», scrutînd marea.

INVITAȚIE ÎN SATUL DE VACANȚĂ CONSTANȚA

La extremitatea cartierului Tomis Nord din Constanța, în perimetrul cuprins între Marea Neagră, Lacul Siutghiol și Lacul Tăbăcăriei, chiar la intrarea în Mamaia, cooperația de consum a înființat, în anul 1973, un original «Sat de vacanță» — complex turistic deosebit de atrăgător. La realizarea lui au participat 25 de județe care s-au străduit să prezinte selectiv ceea ce au mai caracteristic ca stil arhitectonic, elemente decorative, artizanat, port popular, artă culinară.

Fiecare dintre aceste județe este reprezentat aici printr-o casă tradițională, întîlnită numai în comunele și satele sale; deci un unicat, care exprimă o parte din specificul și elementele etnografice ale zonei respective. Satul de vacanță Constanța reprezintă, în fapt, o sinteză a satului românesc.

În marea majoritate a Caselor funcționează unități de alimentație publică — mici restaurante — în care oaspeții din țară și de peste hotare se pot delecta cu cele mai gustoase mîncăruri tradiționale și regionale. Nicăieri în altă parte nu poți afla pe un spațiu atît de restrîns, o varietate atît de mare de produse ale artei culinare românești. Să adăugăm la cele de mai sus băuturile, de asemenea specifice, din fructe și esențe din plante, precum și vinurile din renumitele podgorii, multe distinse cu medalii la prestigioase concursuri internaționale.

An de an «Satul de vacanță» Constanța se prezintă cu noutăți și îmbunătățiri în organizare, aprovizionare și servire. Canalul ce traversează satul legînd lacurile Siutghiol și Tăbăcăriei a fost taluzat și pe apa lui limpede se pot face plimbări cu barca. În parcul de pe malul lacului au fost plantați mii de arbori, arbuști și flori.

Unele CASE, precum și un camping oferă și posibilități de cazare. În funcție de preferințe, oaspeții pot servi masa pe bază de abonament la oricare dintre aceste unități. La tot pasul se întîlnesc chioșcuri și tonete cu diferite articole de plajă și galanterie, precum și magazine cu articole de artizanat, bibelouri, țesături etc.

În acest original sat de pe litoral cîntă orchestre din diferite zone folclorice ale țării; aproape zilnic se organizează cîte o paradă a portului popular românesc urmată de spectacole prezentate pe scene anume organizate. În felul acesta, aici este sărbătoare în fiecare zi, la care, neîndoielnic, merită să participe toți turiștii aflați pe malul Mării Negre.

Tribuna cititorului

● **O întîmplare** într-adevăr revoltătoare cum o numește autorul scrisorii ne este semnalată de **Popa Ovidiu** din București: «Am sosit în Predeal cu intenția de a ne petrece cîteva zile de vacanță în această frumoasă stațiune. Ne-am hotărît să înnoptăm la cabana Gîrbova. Am fost primiți cu multă ospitalitate, dar, din motive pentru care noi sîntem răspunzători (nu ne-am întîlnit cu restul grupului care rămăsese jos în Predeal să închiriem schiuri), aceștia au fost nevoiți să doarmă în sala de mese a cabanei. Am relatat acestea pentru a dovedi că atunci cînd există bunăvoință se poate. A doua zi, fiind sîmbătă și vacanță, am plecat imediat să căutăm locuri pentru noaptea următoare. A fost imposibil de găsit ceva. (Oare e chiar atît de greu ca turiștii sosiți pe cont propriu, nu prin O.N.T., O.J.T., B.T.T. să poată fi informați operativ asupra disponibilităților de cazare astfel încît să nu rămînă la mîna particularilor care mișună prin gări și ale căror prețuri cresc invers proporțional cu timpul rămas pînă la înserare ?). În cele din urmă am ajuns și în zona «Trei Brazi» — «Poiana Secuilor». În lipsă de altceva mai bun, deși nu ne făcea nici o plăcere, mai ales că o fată din grupul nostru făcuse o entorsă la schi, ne-am hotărît să mai petrecem o noapte în sala de mese a cabanei «Poiana Secuilor». Nu interesează nici cheful monstru care a avut loc în cabană (era un grup de lucrători de la CFR-Constanța), nici faptul că pe la miezul nopții unul dintre ei a căzut în cap de pe straștină (!), fiind transportat cu sania, de urgență, la «Trei Brazi», ci altceva. După ce chefliii au părăsit sala de mese și s-au retras prin camerele lor să continue «operațiunea», noi, împreună cu alți patru turiști, trei băieți și o fată ne-am apucat să ne amenajăm culcușurile. Însă, aproape imediat, în sala de mese au apărut trei femei care pe un ton puțin spus nepoliticos, ne-au invitat afară. Am încercat să explicăm, să ne rugăm, dar nu ne-am putut înțelege. După un timp a apărut și tov. cabanier însoțit de un zdrahon ce se dădea drept student (!) la drept. Au reînceput parlamentările, rugămințile, care n-au putut îndupleca inima de piatră a cabanierului, care era evident bine «tratat». Domnia sa a început să amenințe din ce în ce mai brutal că să ne luăm catrafusele și să plecăm la Timiș (era ora 22.30) că dacă vrem (nu voiam !?) să dormim în sala de mese să mergem la Curmătura sau aiurea, că o să cheme miliția dacă n-o ștergem mai repede (mai bine stăteam pînă venea) etc... Nimic nu l-a putut îndupleca. Nici măcar piciorul tumefiat al fetei din grupul nostru (care pînă la urmă a fost primită să doarmă prin bunăvoința celor din grupul cazat în cabană). Ne-am enervat și noi, am amenințat că vom scrie la «Flacăra» și la «România pitorească», dar ni s-a răspuns că putem să scriem unde vrem, la el (!) în cabană nu putem rămîne. În fața unei asemenea situații, în urma indicațiilor sale «binevoitoare» și după ce ni s-au aruncat cîteva pături și un topor (să facem focul) am petrecut o noapte îngrozitoare într-o baracă de carton, cu ferestre fără geamuri, aflată puțin mai sus de cabană, 7 oameni în 4 m.p. Am cerut cîteva pături în plus — ni s-a răspuns că ne-ajung și astea. Am cerut puțin gaz pentru foc — ni s-a răspuns că nu există. Noi am vrut să evităm orice fel de scandal, și am plecat convinși că mai există și alții care fac dreptate, nu numai «dumnealui» cabanierul. A doua zi, după ce am fost (iarăși) pe holul cabanei pînă la ora 10, cînd s-a deschis sala de mese, domnul cabanier, trezit și simțindu-se probabil cu musca pe căciulă, ne-a oferit o cameră splendidă, iar uneia din colegele noastre care răciseră în noaptea trecută, i s-a adus pînă și ceai la pat. Ni s-a reproșat că dacă cu o seară înainte l-am fi luat cu binișorul (!) ne-ar fi dat chiar și o cameră, care tot era liberă (!!!). Oricum, gestul domnului rămîne incalificabil, mai ales că, după cîte știm, la toate cabanele din munții noștri, cabanierii sînt obligați să interzică plecarea turiștilor după ora 18 nu să-i arunce afară, în zăpadă, în luna februarie». N.R. Urmează semnătura a șase tineri participanți la această «întîmplare» pe care O.J.T. Brașov are datoria de a o analiza. Așteptăm răspunsul privind concluziile și măsurile luate în urma acestui caz semnalat de cititorii noștri.

Curier

● **Hampu Ioan,** Motru, județul Gorj. Mulțumim pentru fotografiile cu dedicație trimise redacției noastre (publicăm alăturat una în care vă aflați în costumul bătrînesc). Scrisoarea dumneavoastră ne-a făcut o deosebită bucurie și ne încurajează în continuare în eforturile de valorificare a bogățiilor folclorului și naturii țării noastre. Fotografilor noștri, Natalia Dumitru și Pavel Tănjală scrieți-le pe adresa redacției, iar dacă treceți prin București nu ne ocoliți. Pentru a achiziționa colecția revistei R.P. urmăriți rubrica «curierul». ● **Părchișanu Radu,** București. Adresați-vă direct autorului articolului, Florian F. Frazzei, la adresa București Str. Turbinei Nr. 35 Sector 1. ● **Boțoiu Achim,** Str. Ciurchi, Nr. 113, Bloc F 2, Ap. 2, Iași 6600 pune la dispoziția celor interesați colecțiile R.P. pe ultimii ani: 1976, 1977 (fără nr. 4), 1978 (fără nr. 1 și 5), 1979 (fără nr. 9). ● **Ică Giurgiu,** «Clubul de speologie Emil Racoviță» București. Încercați să stabiliți o legătură cu cei din cercul speologic «Ziridava» Arad. ● **Poenaru Constantin,** București. Ironia dumneavoastră ignoră însă (cu intenție sau fără) legile perspectivei și pe cele ale opticii în general. Este firesc ca urmele din prim-plan ale omului din fotografie să fie mai mari decît cele din planul îndepărtat. Cît despre ghete de baschet, ele există doar în imaginația (care ce-i drept, nu e nevoită să se adecveze întotdeauna realității). Din păcate, ați uitat să puneți în plic și **fotografia** pe care ne-o descrieți — (cu urme de urs pe zăpadă, lîngă care sînt și urmele bocancilor celui care a făcut poza. Fotografia este anterioară însă celei de la pagina 10 din revistă, fiind făcută sub vîrful Gugu (2290 m). Dacă ar urma să se publice, ați ruga să fie reprodusă mărime carte poștală, nu mai mică (s). Așteptăm. ● **Antoniu Haralambie,** str Hagi Ghiță nr. 9 sector 1 cod 78208 București. Pune la dispoziția celor interesați colecția revistei R.P. începînd cu nr. 4 (28) din aprilie 1974. ● **Vida György** Brașov. Bineînțeles că ne puteți trimite și alte descrieri din județul despre care ne scrieți: «Județul Sălaj este un județ prea puțin cunoscut din punct de vedere turistic. După construirea băilor termale de la Boghiș a crescut numărul turiștilor care își petrec concediul în județul nostru. În incinta băilor sînt două bazine în aer liber, un bazin acoperit și săli pentru tratament, cadă, masaj subacvatic etc. Tot aici este și campingul cu căsuțe și cu un loc amenajat pentru corturi. Turiștii care stau mai multe zile pot procura alimente din magazinele din incinta băilor sau din satul Boghiș care se află la 1,5 km. de băi. De aici putem face excursii frumoase la Tusa, de unde izvorăște Barcăul, în Valea Iadului, în Valea Moriior, etc. Un loc foarte pitoresc este defileul Barcăului de la Marca. Marca este un sat care se află în stînga șoselei Zalău — Oradea, la 17 km de băile Boghiș. Această distanță poate fi parcursă ori cu mașinile proprii ori cu autobuzul sau chiar cu trenul (din Nufalău). După ce am intrat în sat ne deplasăm în continuare pe șoseaua asfaltată pînă la prima intersecție, de unde o luăm spre dreapta pe un drum neasfaltat. După un scurt urcuș, avem sub noi, în vale, Barcăul, iar în fața noastră se vede defileul tăiat de acest rîu în munții Plopișului. Rîul curge în treptate, adică sînt porțiuni foarte domoale, întrerupte de porțiuni repezi și învolburate. Deodată drumul se termină. Pe malul nostru găsim o poiană, unde putem instala corturi, iar pe malul celălalt este o cabană forestieră (în general închisă) și un izvor. Apa rîului nu este poluată, deci ne putem scălda în ea. În dreapta cabanei este o pantă abruptă, înierbată. Dacă urcăm panta, în vîrf găsim ruinele unei cetăți.» ● **Caragață Relu,** Piața Hristo Botev bloc A 1, Scara B, ap. 20 Brăila. Caută parteneri cu ceva experiență pentru excursii la munte și în Delta Dunării. Scrisul nu trebuie să fie frumos, să fie însă neapărat citeț. Parcă și în scrisoarea trecută, mîna vă dădea de furcă... ● **Oneț Ionel,** comuna Căldățele, județul Cluj. Sînteți se pare cel mai constant corespondent al nostru. ● **Dan E. Mănăstireanu,** Bușteni. Pentru a face cunoscută invitația dumneavoastră la o «hondreală» prin masivele muntoase în perioada iulie-august, (timp în care cazarea o asigurați dumneavoastră) reveniți cu precizări, cu detalii ale proiectului. ● **Ioan Drobescu,** Cîmpulung-Muscel, județul Argeș. Mulțumim pentru informațiile legate de primul festival românesc de speologie, organizat și desfășurat în municipiul Rîmnicu Vîlcea. Din scrisoare am mai reținut: «Sîntem un grup de montaniarzi cîmpulungeni dornici de a vizita munții și iarna nu numai vara. Am fost la Cabana Ascunsă, refăcută funcțional de salvamontiștii brașoveni — din cîte am aflat — dar am găsit acolo un grup de tineri din Zărnești chefuind laolaltă cu un grup mai puțin numeros din Brașov. Nu am avut loc, nici liniște, dar am fost martorii unei altercații incredibile pentru cei ce vin la munte. S-au luat la ceartă și de aci la bătaie, zărneștenii bătîndu-i pe brașoveni. Aceștia au plecat la Plaiul Foii și în cîteva ore au venit cu un grup, care, îi depășea ca număr de astădată pe zărneșteni, și i-au bătut pe aceștia din urmă, încît abia au putut pleca, urmați de zărneșteni și aceștia istoviți. Am plecat purtînd în inimă, eu și cei doi coechipieri, amarul unei atare comportări nedemne mai ceva ca «în codru», adevărate acte de huliganism de pe urma cărora a avut de suferit și cabana, loc de popas, de refugiu, de adăpost pentru om repet, **pentru om.** Dar, calvarul nu s-a sfîrșit aici. Am mers mai departe și am poposit și la Cabana Curmătura, unde nu am mai găsit vechiul cabanier care oricum, era mai ospitalier. Noul cabanier este din Zărnești și dacă nu ai buletin de Zărnești, nu te primește, ori dacă te primește, ești tratat cum nu se poate mai rău. Ne întrebăm oare cabana Curmătura nu mai aparține unui organism de stat? a fost concesionată orașului Zărnești în exclusivitate? de acord cu spiritul de patriotism local, dar nu în general, ci numai în anumite situații. Este posibil să închizi ușa în nas drumeților veniți pe munte și mizînd pe o cabană, să rămînă pe afară pentru că nu sînt din Zărnești? numai cei din Zărnești au dreptul la drumeție în Piatra Craiului? Poate vor afla și mai marii acestor cabane și vor lua măsurile de cuviință în formarea cabanierilor ca oameni care să lucreze în concordanță cu legile ospitalității montane.»

ULISSE

Ecouri

● De la Oficiul județean de Turism Brașov primim o scrisoare scurtă dar cuprinzînd esențialul în rezolvarea problemei ce ne interesa: «În Revista «România pitorească» nr. 2 din anul 1980 la pagina 20 s-a publicat articolul «Un gospodar la Cabana Urlea» în care se fac referiri la Cabana Surului, unitate a Oficiului Județean de Turism Brașov. Ca urmare a articolului apărut vă comunicăm că unitatea respectivă a intrat în reparații în cursul lunii aprilie a.c., măsură care va duce la rezolvarea tuturor aspectelor negative semnalate în articol». Șef Oficiu V. Dobre. N.R. Așteptăm cu încredere rezultatele.

Urmare din pag. 8

Răcarii de Sus, cu urmele unui castru roman care apăra Valea Jiului. Mai jos, comuna **Almăj:** aici în 1907 în timpul răscoalelor țărănești sătenii s-au ridicat în masă împotriva boierilor. **Găsești găzduire** la motelul de pe malul drept, peste calea ferată (48 locuri, căsuțe, restaurant, cramă, terasă, parking).

Mai la vale urmează **Ișalnița,** suburbie industrială a Craiovei — un mare combinat chimic, termocentrală, sere pe mari suprafețe. Înainte de a intra în Ișalnița, pe rîu este o altă zăgăzuire și o mică acumulare de apă pentru trebuințele termocentralei. În aval la cîțiva kilometri dăm de **Bucovăț,** cu popasul turistic «Lunca Jiului» (60 locuri, restaurant), cu rezervația sa fosiliferă de moluște și cu străvechea tăbăcărie, care funcționează și azi. Cîțiva kilometri la vale, pe un drum pitoresc, se ajunge la **Craiova,** cetatea banilor olteni de odinioară, azi municipiu cu peste **200 000** locuitori, centru universitar, cultural și economic de primă mărime. Orașul conservă urme dintr-un foarte vechi monument istoric «Valul lui Traian»; în epoca dacică localitatea se numea **Pelendava.** Numele de azi e menționat întîia oară pe vremea lui Vladislav al II-lea (1447—1456), iar în 1580 se consemnează că aici era scaunul banului, mare dregător al țării. Cîteva repere turistice: teatrul național (ale cărui începuturi datează din 1849), filarmonica de stat, teatrul de păpuși, casa de cultură a sindicatelor, biblioteca centrală, Muzeul Olteniei (înființat în 1915), muzeul de artă, muzeul memorial «Traian Demetrescu» (1866—1896 — poet și prozator, a făcut parte din cercurile socialiste, a pus bazele seismologiei la noi și a înființat rețeaua de stații seismice din România), **Casa băniei, grădina botanică, grădina zoologică.** Parcul poporului (cu o suprafață de 70 kmp), lunca Jiului (unde se află «Hanul doctorului», faimos prin mîncărurile sale).

În aval de Craiova se află localitatea **Podari** — altă platformă industrială: fabrică de zahăr, de ulei, abator și întreprindere de prelucrare a cărnii. La **Malul Mare,** o pădure întinsă cu rezervație de vînat (fazani, căprioare, porci mistreți). La **Bratovoești:** lac de agrement cu bărci pentru canotaj, cu plajă și locuri pentru pescuit; popasul turistic «Victoria» oferă cazare în căsuțe și un restaurant cu pescărie, iar terasa «Bibanul» te îmbie cu vinuri de Segarcea și Sadova. În apropiere sînt întinsele bălți ale Lișteavei, paradis de pești și păsări, rîvnit de cei cu pușcă și undiță.

Aici Jiul are debit bogat; se fac expediții nautice mai ales între Craiova și Dunăre, porțiune pe care se poate naviga și cu bărci clasice. În stînga și dreapta Jiului, pe zeci de mii de hectare, se întind două mari sisteme de irigații pentru agricultură care au făcut din zona de dune și nisipuri grădini înfloritoare. Pe firul Jiului mai sînt, pînă la vărsare în Dunăre, două localități — **Valea Stanciului** și **Gingiova** comune bogate. La distanță de cîțiva kilometri de apa Jiului se află alte cîteva localități interesante. **Gighera,** cu terenuri sărăturoase și cu o floră bogată de stepă adaptată la condițiile de viață ale deșertului. **Ostroveni** cu a sa zonă de nisipuri cu zăvoaie de răchite și plopi unde poposește mereu un popor uriaș de păsări migratoare. **Bechet,** cu o pădure bătrînă de foioase în care se țin și azi nedei, cu o stațiune de cercetări pentru terenurile nisipoase care a aclimatizat în ultimele două decenii livezi întinse de piersici și pruni, vii de mare productivitate ale căror rădăcini sînt îngropate în nisip la cîțiva metri (vița de vie, se cultivă aici, zice-se, și pe vremea dacilor). În acest an s-a deschis la Bechet și un punct turistic.

La vărsarea în Dunăre, Jiul salută lacurile Zăvalu, Potelu, Nedeia (altădată întinse pe mari suprafețe) bogate în tot soiul de pești, tărîmul visat al undițarilor.

Am parcurs, așadar, cei 331 km, cît măsoară Jiul în lungime și s-a conturat un posibil itinerar turistic de-a lungul văii sale, coborînd din munți maiestuoși, trecînd prin chei și defileuri amețitoare, străpungînd Carpații Meridionali, traversînd dealuri premontane și cîmpii roditoare sau nisipoase, oferind toate formele de relief din țara noastră.

BIBLIOTECA MONTANIARDULUI 72

Întocmită de EMILIAN CRISTEA

DEFILEUL CRIȘULUI

Dincolo de Huedin, (județul Cluj) călătorul, în drum spre Oradea, poate admira, de la fereastra vagonului de cale ferată sau a automobilului, frumusețea de nebănuit, prezentată de natură de-a lungul celui mai nordic rîu din familia Crișurilor, Crișul Repede. El și-a tăiat un impresionant defileu, desfășurat pe circa 30 km care sfîrșește în Depresiunea Vadului.

Din datele cunoscute știm că de-a lungul defileului s-au găsit urme ale vieții încă din neoliticul evoluat. În timpul stăpînirii romane în Dacia, drumul de-a lungul Crișului Repede era o arteră importantă între Cîmpia Tisei și Transilvania. Pentru apărarea ei, romanii au ridicat un castru, deasupra căruia în evul-mediu s-a clădit cetatea Bologa. În primele documente, datînd din anul 1 2?4, Vadul Crișului este menționat cu numele de «portus Crysyr», adică portul Crișului. Numele de Vad este folosit mai tîrziu prin sec. al XIV-lea. De la acesta din urmă vine denumirea de Vadul Crișului, generalizată în zilele noastre pentru o zonă mai întinsă în cuprinsul căreia au același nume două stații de cale ferată, o localitate, o peșteră și o cabană.

Zona cea mai interesantă pentru drumeți, denumită Defileul Crișului Repede, este cuprinsă între localitățile Șuncuiuș și Vadul Crișului (8 km). Aici, în coastele de calcare ale munților Pădurea Craiului, întîlnim un vast complex carstic pus în valoare prin rețeaua de marcaje turistice și cabana «Peștera Vadul Crișului». Un traseu în circuit, marcat, ne conduce prin pădurile umbroase crescute pe Dealul Ticlăului și al Ceretului, unde întîlnim cele patru peșteri ale Devențului cu pereții îmbrăcați la intrare în haina lianelor de iederă mereu verde. Pe malul drept al defileului un alt circuit ne poartă de la Peștera cu apă, mascată în acest anotimp de vegetația crescută la intrare. Trecem apoi pe la poala peretelui escavat de numeroase grote, învăluite în misterul inaccesibilului și după ce lăsăm în urmă Piatra Lată, iată-ne ajunși în zona de stînci pusă în valoare de alpiniștii orădeni. Traseul Crucii și altele prilejuiesc amatorilor de cățărare pe stînci desfășurarea cursurilor (gradul 3 A), Creasta Abruptă, Traseul «7 Noiembrie» după gradul de antrenament și cunoașterea a tehnicii alpinismului. Dincolo de acestea întîlnim Casa Zmăului, foarte greu accesibilă, de unde avem o frumoasă perspectivă asupra defileului. În apropierea ei admirăm, mai apoi, impresionanta intrare în peștera de la Casa Zmăului. Dar curiozitățile și frumusețile de interes turistic din regiune nu s-au terminat. Peștera Vadul Crișului, situată lîngă cabana cu același nume, ne oferă, de-a lungul celor 1 000 m ai galeriilor, lumea de basm a încremenirilor de piatră. Concrețiunile din această grotă au fost denumite după formele ce le înfățișează. Astfel întîlnim: Trompa Elefantului, Vulturul Alb, Floarea de Lotus, Barba lui Mahomed, Globul Pămîntesc, Izvorul Dragostei etc. În sfîrșit la Șuncuiuș, pentru amatorii de senzații tari, dornici de expediții subpămîntene, se găsește cea mai mare peșteră din țară, Peștera Vîntului, descoperită de ing. Bagameri. Galeriile uriașei cavități măsoară acum circa 24 km și comportă 3—4 zile pentru a fi parcurse. Intrarea în peștera amintită este închisă cu lacăt și vizitarea ei este permisă numai cu autorizație specială, eliberată de Comisia Monumentelor Naturii.

EMILIAN CRISTEA

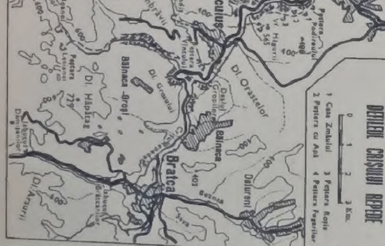

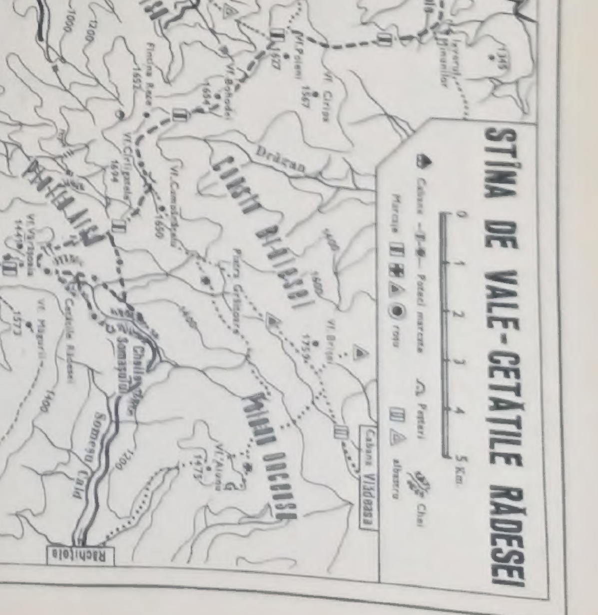

DE LA STÎNA DE VALE LA CETATEA RĂDESEI

Stîna de Vale (1 102 m), stațiune balneoclimatică permanentă în munții Bihor-Vlădeasa, are faima unui splendid loc de vacanță și, fără îndoială, cei mai mulți vizitatori găsesc suficiente locuri încîntătoare în jurul stațiunii pentru excursii plăcute. În cele ce urmează invităm pe cititori să încerce a părăsi locurile din Valea Iadului, nume departe de a caracteriza colțul de rai din preajma stațiunii, și să ne însoțească într-o lungă, dar splendidă tură montană în împărăția culmilor bătrîne, dar mai ales a secretelor subpămîntene ale munților Bihor.

Părăsim centrul stațiunii și ne căutăm de drum spre Păstrăvăria Stîna de Vale însoțiți și de semnele marcajelor bandă roșie, cruce galbenă și triunghi albastru. Valea Iadului, aflată aici către izvoarele sale, se strînge și se acoperă cu frumoase păduri. De la păstrăvărie, unde lăsăm practic forfota turistică obișnuită din stațiune, începe ascensiunea noastră pe coastele cu fagete falnice ale muntelui Baia Popii. Urcușul nu este prea greu și prezența izvoarelor ne face calea parcă mai plăcută. Pădurea nu ne lasă încă liberă priveliștea, în schimb luminișurile sînt ademenitoare; în luna august boabe rubinii de zmeură ne întîrzie la popas. Nu știu dacă moții bihoreni au gîndit anume, dar iată un izvor bogat căruia i-au zis Izvorul Cerbului (1 2?0 m). Oare să fie întîmplător că acest «izvor al cerbului» să ia mai la vale numele de apa iadului? Pitorescul toponimic se adaugă pitorescului pădurii, parfumului de cetină ce începe să pătrundă peste parfumul zmeurișului. Aerul tare al înălțimilor ne atrage către poienile din preajma culmii. De aici, unde altitudinea (cca. 1 5?0 m) ne face parcă mai mîndri de puterile noastre, intrăm pe culmea destul de netedă care împarte potecile marcate. Numai poteca cu bandă roșie, cea care se abate pe la sudul vîrfului Poienii (1 677 m) ne este bună călăuză și ne apropie de ținuturile Rădesei. Adăstăm în golul muntelui la izbuc unde popotul apei, parcă însuflețind muntele, ne dă din nou energie. Plimbarea, căci de aici traseul este o adevărată plimbare cu suișuri și coborîșuri line pe culme, ne îndeamnă să admirăm sălbăticiile stîncilor din Valea Rea sau abruptul Bohodeiului, pe care, după ce traversăm șaua Bohodeiului (1 440 m), îl ocolim cu grijă pe dosul muntelui. Aruncăm priviri fugare spre cetatea înaltă a Vlădesei și asupra imensei «gropi» în care zeci de fire de apă se înnodă la Ciripa, formînd șuvoiul dătător de energie electrică al Drăganului. Ca să ne convingă parcă de puterea lui, acest rîu de munte ne întîmpină sus cu bogatul izvor Fîntîna Rece cum e denumit de localnici (cca. 1 615 m). De pe culme, peste adîncurile Văii Reile și Văii Bogate se ridică valuri cu păduri, poiene și stîncării palatul vestit al Padișului, miezul de frumusețe al masivului Bihor. Poteca noastră, aflată în preajma cumpenei de ape, duce peste masivul Cîrligatele (1 694 m) și iese în marea răspîntie din șaua Cumpănățelor (1 640 m). Aici banda roșie, triunghiul roșu și banda albastră ne ademenesc spre Padiș, vîrful Briței și Vlădeasa respectiv piscul Vlădeasa. Lăsăm ademenirile Briței și Vlădesei și coborîm spre plaiul Pietra Arsă (1 400 m), ajungînd după 3—3 1/2 ore de la plecare în punctul unde părăsim marcajul bandă roșie spre cabana Padiș. Coborîm spre stînga prin golișta, intersectăm poteca marcată cu bandă albastră de la Vărășoaia la Vlădeasa și continuînd coborîrea intrăm în pădure. Poteca noastră, marcată din Piatra Arsă cu punct roșu se apropie de firul văii Cuculata, trece apa și coboară în pădurea de pe m. Cuculata, pe lîngă «Tunelul Cuculatei», pînă la bifurcația potecilor din circuitul Someșului Cald (1 1?0 m) și din circuitul Rădesei. Timp de mers pînă aici 3 3/4—3 1/4 ore. Marcajul punct roșu urmărește atît circuitul Someșului Cald, cît și cel al circuitului Rădesei. Avem să ne hotărîm numai pentru unul din ele. Timpul zilei fiind limitat și aflîndu-ne încă departe de cabane, sîntem nevoiți să optăm măcar pentru cel mai frumos parcurs: vizitarea Cetăților Rădesei. Coborîm de pe versantul Cuculatei tot pe marcaj punct roșu la gura pîrîului Aluniș Mic, în Poiana Rădesei. Aici Someșul Cald tocmai iese din tenebrele cetății Rădesei, adună cu sîrg apele însumate ale Cuculatei și Arsului, clădind albie între pereți, abrupturi și păduri, obstacole prin care cu greu bănuim pe unde am putea răzbate. La gura Arsului, unde Someșul poposește obosit, zărim cascada Arsului, ultima din șirul căderilor ce-i însumează calea. Străbatem poiana lăsînd în dreapta ramura circuitului care urcă pe deasupra Cetății (marcată tot cu punct roșu) și ne înfundăm în canionul Rădesei, o traseu în care punțile umede, șubrede, se agață deasupra torentului, clătinîndu-se abia așezate pe bolovani. Calcarele vinete sînt tot mai umbrite și de-odată intrăm sub portalul Cetății Rădesei. Fără să fie beznă, lumina filtrată cu greu prin «ferestre» pe bolta înaltă aruncă umbre stranii. Apa se aude puternic și acolo unde spumele acoperă șuvoiul se distinge bine calea apelor. Punțile alternează cu stîncăria, rar cu locurile mai netede. Urcușul continuă în sala inferioară pînă ce aceasta se îngustează, iar punțile se înșiră peste apă sau pe lîngă ea. Dintr-o dată galeria se lărgește în Sala Mare, iluminată din înaltul cavernului prin patru găuri, de fapt avene. Cînd soarele este la zenit, fîșiile de lumină aruncă dîre miraculoase și decorul din «Țara tenebrelor» se relevă în forme uimitoare. Urcăm mai lesne și între bolovani întîlnim o scară umedă. Folosim acest ajutor binevenit și escaladăm blocul de stîncă, trecem un pinten și iată-ne la lumină sub portalul de sus al cetății.

De aici, unde se adaugă și varianta circuitului «la zi», urcăm cu greutate în pădure și ieșim în urcuș tot mai lent la poiana din șaua Vărășoaia (1 3?? m). Timp de mers pînă aici: 4 3/4—5 1/2 ore. Aici reîntîlnim poteca marcată cu bandă roșie de la Stîna de Vale spre Padiș. Pornim și noi spre sud în poiana pitorească unde ne odihnesc și apele lacului Vărășoaia și după un parcurs comod, aproape la nivel peste văile Benghii, Arsurii, Tringhiesei ajungem la cabana Padiș (1 2?? m), așezată la răspîntia marilor frumuseți ale platoului carstic cu același nume. Timp de mers total: 6 1/2—7 1/2 ore.

NAE POPESCU

POȘTA MONTANIARDULUI

● **NIȚU MARCEL, COMARNIC.** Emilian Cristea vă mulțumește pentru felicitări; F.R.T.A., Comisia centrală tehnică de turism vă face cunoscută pe această cale că vi s-a aprobat afilierea la federație și dorește să participați în luna septembrie la acțiunea republicană «Ștafeta munților». Urmăriți suplimentar comunicările ce vor apare în presă. Cu privire la marcajul turistic realizat, lucrurile sînt mai complicate. Marcajele turistice din Carpați se fac sub îndrumarea și aprobarea Consiliului Național al Pionierilor, iar delegatul federației pentru această problemă este, după cum știți, ing. N. Popescu. Realizarea unui marcaj turistic trebuie să fie aprobată de forul sus-amintit. În acest sens, adresați-vă conducerii pionierilor din Comarnic care cunoaște problema. Așteptăm de la dv. un traseu inedit din munții Gîrbova (două pagini dactilografiate la două rînduri și o schiță topografică).
● **M. NICCOLO, CÎMPULUNG-MUSCEL** ne trimite următoarea scrisoare: «...în «R.P.» nr. 4 există o hartă a masivului Iezer-Păpușa. Cum în munții Făgărașului figurează și vîrful Lerescu și pîrîul Lerescu țin să adaug, informativ: această denumire s-a dat după un Lerescu care avea o casă în comuna

(Continuare în pag. 22)

Urmare din pag. 21

— azi — Lerești și era proprietarul acestor munți împăduriți (o parte) și pe care-i exploata prin tăiere și vînzare. Vreau să mai arăt cum a murit acest Lerescu, în casa căruia este azi un azil de bătrîni. El trăia mai mult în străinătate și o dată venind acasă, a observat că soția administratorului său e tînără și frumoasă; i-a promis un munte contra unei nopți de dragoste. Ea a spus soțului, care-i chiabzuit și acesta l-a pîndit pe cînd mergea călare prin pădure și l-a împușcat!...» Vă mulțumim pentru această interesantă relatare și vă rugăm să ne trimiteți date documentare suplimentare (anii în care s-au petrecut faptele, împrejurările în care s-a hotărît acordarea noii denumiri și, evident, anul, acte ce ar putea atesta faptele și înregistrarea în hărți, în ce hărți sau tratate geografice apare pentru prima oară noua toponimie, etc.).

DETUNATA

Traseul propus se găsește în zona central-nordică a munților Metaliferi, la est de localitatea Abrud. La Abrud se poate ajunge fie din Cîmpeni, de pe Valea Arieșului (12 km drum asfaltat, curse I.T.A. sau tren pe linie îngustă), fie din Zlatna, de pe Valea Ampoiului (38 km drum asfaltat, curse I.T.A.). Pentru a merge la Bucium-Sasa, punct din care începe traseul spre Detunata, din Abrud se ia autobuzul spre Poeni sau Mogoș — Valea Bîrnii. În Sasa, stație I.T.A. aproape de capul traseului (13 km de Abrud). Traseul Sasa — Detunata, marcat cu bandă roșie, este lung de 4 km (dus-întors) și durează cca. 2 ore. Din centrul localității Sasa mergem în amonte de biserică, cca. 60 m; aici urmăm la stînga pe un drum pietruit, printre case, pe malul stîng al pîrîului Bisericii, pîrîu ce-l vom traversa ceva mai sus. După traversare urcăm pe drumul de căruțe spre muchie parcurgînd pînă acolo o serpentină completă. Un scurt urcuș mai accentuat prin pădure și se iese pe un loc ceva mai plat, cu poiană, unde se află un grajd. Sîntem pe dealul Cioculeștilor; spre dreapta se văd cele două Detunate, iar spre stînga Dealu Frasin, cu colinele nordice acoperite de molizi; mai la nord se vede Dealu Murgei, iar prin șaua dintre Frasin și Murgei apare Dealu Corna, cu partea superioară lipsită de pădure. Drumul de căruță, destul de lat, urmează creasta mereu spre nord-est și, după ce lasă la dreapta o potecă, pătrunde în pădure. În urcuș lin, intrăm într-o altă poiană unde pe stînga se află o gospodărie; pe această ultimă porțiune marcajele sînt rare. În față apare abruptul sudic al Detunatei Goale, deasupra căruia va trebui să ajungem. Din Sasa am parcurs mai bine de 1 km. Traseul spre Detunata Goală ne conduce spre E-NE pe marginea pîlcurilor de pădure în care, pe măsură ce urcăm, dominant devine bradul. După încă 500 m, într-o poiană, drumul de căruțe se bifurcă; îl urmăm pe cel care merge înainte și suie treptat prin poiană. El ne îndreaptă la un izvor cu apă cristalină, izvor situat la marginea pădurii. Locul este nimerit pentru montarea cortului, iar peisajul oferă imagini de neasemuit. În continuare poteca urcă printr-o pădure tînără de rășinoase cca. 200 m, lasă la stînga o ramură ce duce la creastă, și iese pe un grohotiș constituit din coloane imense de bazalt acoperite ici-colo cu mușchi. Deasupra noastră putem admira impresionanta orgă constituită din îngemănarea giganticelor coloane hexagonale. Bazaltele de la Detunata reprezintă ultimele pulsații ale magmei spre suprafață (cu două milioane de ani în urmă), din zbuciumata perioadă de erupțiuni ce a luat parte la alcătuirea actualului edificiu geologic al munților Metaliferi. Pentru a vizita orga mai de aproape, ne întoarcem la ramura potecii spre dreapta, o urcăm pînă la muchia îngustă, apoi mergem pe ea spre nord-est pînă la baza peretelui bazaltic. Prisme imense, negre, ca o pădure împietrită de milioane de ani, se înalță spre cer. Un grup de alpiniști din Turda au parcurs un traseu alpin, îndrăzneț pentru o rocă ce se desprinde atît de ușor.

Vizita noastră pe Detunata se sfîrșește aici. De la izvorul din sudul Detunatei se poate continua traseul spre Roșia Montana (triunghi roșu) sau spre Poiana Narciselor din Negrileasa (punct albastru), urcînd la creastă și apoi spre nord pînă în șaua dintre Detunata și Păltiniu.

SEVER BORDEA

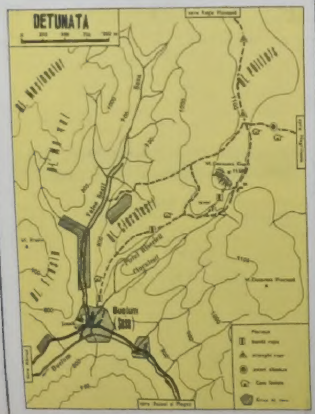

UN TRASEU INEDIT SPRE PEȘTERA SCĂRIȘOARA

La Peștera Scărișoara duc numeroase trasee turistice dinspre Gîrda de Sus, Arieșeni, Padiș și munții Gilău (în total 7 trasee marcate). Încă unul ar părea astfel inutil, mai ales că este nemarcat. El oferă însă, mai mult decît oricare altul, posibilitatea de a cunoaște adevăratul peisaj al Țării Moților. El ne duce, aproape încontinuu pe creste, de la Albac în Valea Ordincușa, în șoseaua ce urcă la Ocoale. Traseul, care la 5—6 ore, urmează poteci clare și trece din cînd în cînd pe lîngă gospodării de moți de unde se pot lua informații.

Plecăm din centrul comunei Albac pe șoseaua care duce spre Huedin, pe care o urmăm 1 km, pînă dispar casele din stînga noastră. Aici, în versantul abrupt se desprinde un drum de căruță ce urcă puternic și pe care-l urmăm. După circa 200 m el cotește la stînga și ne scoate curînd pe creasta ce separă Valea Albacului (la stînga noastră). Din creastă drumul începe să taie pieziș, în urcuș domol, fața ce domină Valea Arieșului și pe care sînt aciuite ici-colo gospodării moțești. Din drumul nostru (drum carosabil pentru camioane și mașini de teren) se desfac mici ramificații ce duc la aceste gospodării. Treptat cîștigăm înălțime și după 1/2 oră ajungem pe creasta dealului unde se află un grup de case mai adunate și de unde avem o largă perspectivă spre bazinul mijlociu al Arieșului, cu versanții acoperiți de pășuni, mici ogoare și case. De la aceste gospodării drumul face un cot ușor la stînga, intră în pădurea de molid și după un parcurs aproape la orizontal, iese din nou în poiana pe creasta muntelui Sturu care se ridică în dreapta noastră și spre care urcăm ușor, cu drumul, avînd pe stînga firul sec al unei văi carstice. Este primul semn al existenței calcarului în subsol și care ne va furniza, pentru un timp, peisaje tipice: doline, largi depresiuni și platouri fără drenaj. Drumul nostru ține aproximativ creasta, trecînd prin două șei și lăsînd la dreapta vîrfuri nu prea înalte. După circa 2 ore de drum, lăsînd în urmă ultimele case ale cătunului, ajungem pe o creastă importantă, de pe care avem o largă vedere și spre nord. Nu facem însă popasul aici și cu un mic efort ne vom abate puțin din drum urmînd la dreapta (est) muchea pînă în Vf. Fericet (1 176 m) de unde avem o grandioasă priveliște: spre sud-est, pe deasupra văii Arieșului, putem vedea, în zilele senine, Vîlcanul cu profilul său de navă ce domină tumultul crestelor munților Metaliferi; iar spre sud-vest bastionul impunător al Bihariei, dincolo de care se profilează micul vîrf triunghiular al legendarului munte Găina. Spre nord, dincolo de adînca depresiune a văii Albacului, observăm șoseaua spre Huedin ce urcă șerpuind printre gospodăriile de pe fața dealului Măciești, iar spre est fața masivă a Muntelui Balomireasa (primul bastion al munților Gilăului), presărată și ea cu căsuțe, drumuri și ogoare minuscule. Imediat sub noi, pe creasta ce coboară din Vf. Fericet, se observă o mică gospodărie moțească cu rezonanțe istorice: este casa în care s-a născut marele nostru erou Horea, fapt marcat de un obelisc. În plan mai apropiat spre sud privirea ne este atrasă de două ghebuiri de calcar alb: Piatra Tiriei, cel mai apropiat și Vîrful Sobei, mai depărtat. Drumul ne duce în continuare direct spre vest, pe creastă sau puțin pe sub ea, pe versantul sudic. Reapar casele, ce fac la un moment dat un grup compact, cu o școală și un magazin sătesc (pînă la care este dus și drumul carosabil pentru aprovizionare), apoi poteca ne poartă în urcuș ușor pînă la un loc deosebit de pitoresc, la monumentul de arhitectură din Costești, mică construcție de lemn situată chiar pe creastă și care domină zarea. De aici pentru un lung timp nu mai întîlnim case, iar poteca ne poartă cînd prin pădure de molid, cînd prin pășuni cu iarbă aspră. Trecem printr-un loc cu pitorești stînci de conglomerate dure, iar după mai puțin de o oră de la vf. Fericet ajungem la o răscruce de creste: cea pe care am venit noi se înseră în alta, mai importantă, ce coboară dinspre nord spre sud, urmată și ea de un drum pentru căruțe. Locul trebuie bine reperat căci riscăm să ne rătăcim. Dacă coborîm la stînga ajungem în valea Arieșului, în comuna Gîrda, drumul spre dreapta (spre nord), este cel care ne va însoți de aici înainte, cu adînca depresiune în stînga noastră. Urcăm deci domol urmînd creasta, mai mult la gol, cu rară pădure, trecem de un vîrf împădurit pe care-l lăsăm la stînga (vf. Cocoșu de 1 354 m) și ajungem din nou în zonă cu case ce formează așezarea Beleș. Trecem printre case, urmînd drumul de care ce urmărește creasta, cu mici ocolișuri, intrăm în pădure, ieșim apoi într-o șa unde poteca se bifurcă, ambele ramuri ocolind o creastă calcaroasă bine împădurită. După reunirea potecilor intrăm într-o zonă cu tăieturi recente de pădure pe versantul din stînga noastră și care au urcat pînă în creastă. Trecem prin ele, mai întîlnim o casă chiar lîngă drum, la stînga, apoi, după ce dăm ocol unor zone de izvoare a unor afluenți ai Ordincușii, tot ținînd versantul, trecem pe deasupra gospodăriilor izolate ce constituie cătunul Sfoartea. Mai mult prin pădure, acum de amestec de fag cu molid, și traversînd poieni cu fineață, coborîm domol și, după un mic cot, ajungem în Valea Ordincușa, în dreptul unui izvor unde este amenajat un loc de popas. Sîntem pe un drum carosabil ce urcă de la Gîrda Seacă la Ghețar, pînă la care mai facem o oră. Pentru a ajunge la aceasta urmăm drumul care, puțin mai departe, părăsește zona de unde iese la marea și înflorita poiană Ursoaica. Aici întîlnim marcajul bandă albastră ce vine de la Padiș și banda roșie ce vine din munții Gilăului, ambele urmărind drumul carosabil pînă la cabana Scărișoara.

Pentru cei ce vor să se retragă de la Scărișoara pe traseul propus aici le recomandăm să fie atenți la intrarea în traseu, observînd de la izvorul din Valea Ordincușa drumul ce urcă de partea cealaltă prin poiană și pe care trebuie să-l urmeze. De asemenea trebuie atenție pentru a identifica bifurcația de la sud de vf. Cocoșu, unde trebuie să cotim în unghi drept la stînga. Dar și dacă greșim și urmăm înainte creasta principală nu avem nimic de pierdut, căci trecînd printre casele pitorescului cătun Preluci putem coborî în drumul național asfaltat, în comuna Gîrda de Sus.

MARCIAN BLEAHU

R.P. MAGAZIN R.P. MAGAZIN R.P. MAGAZIN

Se aud clopoțeii vacanței celei mari și ghiozdanele parcă-s pline de plumb acum, iar cum iunie începe cu ziua tuturor copiilor, eu zic c-am mai putea limpezi orizontul greu de sarcini al șoimilor patriei și al pionierilor de pînă-ntr-a patra, deschizîndu-le o poartă spre lumea poveștilor chiar în timpul unui nevinovat desert. Și iată, de pildă, ce zic eu să facem: fierbem un sfert de kil de orez, ales și limpezit, în lapte îndulcit cu vreo șase linguri de zahăr și parfumat cu coajă rasă de lămîie; după ce s-a răcit, îl așezăm în formă de glob puțin alungit, acoperindu-l cu cremă de ciocolată în care vom înfige migdale curățite și tăiate subțire, alcătuind un botic dintr-o căpșună mare — și iată un foarte prietenos arici. Iar de batem într-un castron zece gălbenușuri de ou cu o litră de zahăr pisat și frecat pe coajă de portocală, amestecînd într-o singură parte cam o jumătate de ceas, adăugînd zeama strecurată a unei portocale, spuma bine bătută a zece albușuri și o lingură pesmet alb, sfărîmat și cernut, putem face movilițe pe care le dăm la cuptor cam trei sferturi de ceas; din acești bulgărași, cu jumătăți de pișcoturi (aripe) și cu boabe de cireșe înfipte cu cîte o scobitoare (cap și cioc) închipuim niște **puișori de găină**, care cred că nici n-or mai avea timp să zică «piu»... Și să le mai aducem pe masă **iepurași** de turtă dulce și ciupercuțe din bezele, și cîte multe altele ne-ar mai trece prin minte și ne-o ierta timpul să le facem. Altminteri, și cu cerul de cireșe pietroase se mulțumesc ei, numai să-i lăsăm să se zbenguie în dulcele leagăn al verii...

SPÎNZURĂFOAME

cuvintele drumeției

● HAN — Inn (engl.); Auberge (fr.); Gasthaus; Gasthof; Gaststätte (germ.); Locanda (it.); Herberg; Logement (ol.); Gospoda (pol.); Estalagem Hospedaria (port.); Albergue; Parador; Posada (sp.); Värdshus (sued.) — în sensul original, hotel modest situat, în general, în afara unui oraș. Termenul servește uneori ca firmă pentru localuri mai luxoase cu caracter pitoresc. ● HARTA TURISTICĂ — Tourist map (engl.); Carte touristique (fr.); Autokarte; Wanderkarte; Touristinkarte (germ.); Carta turistica (it.); Toeristische kaart (ol.); Mapa turystyczna (pol.); Mapa turistica (port.); Mapa turistica (sp.); Turistkarta (sued.) — Hartă sau plan ale căror indicații topografice sînt completate, pentru uzul turiștilor, cu reprezentarea prin imagini a celor mai interesante monumente, peisaje sau curiozități. ● ITINERAR — Itinerary (engl.); Itinéraire (fr.); Reiseprogramm; Reiseplan (germ.); Itinerario (it.); Reisroute; Reisbeschrijving (ol.); Trasa, szlak, marszruta; przewodnik/ksiazka/ (pol.); Itinerario (port.); Itinerario (sp.); Resplan; Resrutt (sued.) — Indicarea unui parcurs de urmat pentru a merge de la un punct la altul. Document, scris sau imprimat, descriind un anumit parcurs, cu indicarea distanțelor și, eventual, a mijloacelor hoteliere și a elementelor atractive.

*

Din Dicționarul Turistic Internațional editat de Academia Internațională de Turism. Selecția și traducerea: **Silviu Negut**.

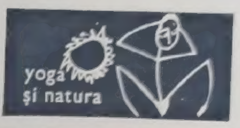

MATER GENITRIX. *Iată, dragi prieteni, că ne reîntîlnim. După cum singur mărturisește noul titlu al rubricii noastre, ne vom lăsa cît mai des îmbrățișați de însăși mater genitrix — generatoarea luminii și frumuseții — Natura... Căci unde în altă parte ne putem mai lesne și mai direct regăsi pe noi înșine, în esența noastră reală, strălucitoare și optimistă, de unde am putea primi mai multă energie decît din contactul osmotic, din reintegrarea în infinitul ritm al Ei! Să ne deschidem deci întreaga ființă la strălucirea soarelui, la cîntecul arborilor, la freamătul apelor, la dansul vîntului, să ne pătrundă tumultul sevei, lumina florilor și liniștea verde a plaiurilor, topiți în pocalul albastru al bolții...*

Și pentru că ne găsim în clipa în care apele primăverii și verii își mai amestecă undele, m-am gîndit să vă ofer una din pozițiile multimilenare ale Yogăi, care, chiar și-n varianta cea mai simplă, ne deschide trupul și sufletul pentru a recepta din plin fluxul de energie și bucurie emanat de natura înconjurătoare. Este ceea aparte în asana aceasta, numită a peștelui, Matsyasana, ceva ciudat ca un strigăt tăcut... Priviți imaginea: oricît de anchilozați am fi, poziția ne obligă să oferim luminii întregul piept, deschis la maximum și pentru a trage aer și... speranță, dar și pentru a goni frica și starea aramalică ce mai dăinuie prin străfundurile firii omenești! Capul aproape dramatic dat pe spate e ca un protest contra întunericului, iar faptul că se sprijină de Pămînt denotă că yoghinii au înțeles că spiritului, în lupta-i cu ignoranța, îi este necesar și reazimul substanței concrete. În această antică parabolă contracția pe orizontală creează maxima înălțare pe verticală — Yang produce pe Yin... O legendă străveche spune că Matsya, ființa-pește, întocmai ca un Prometeu acvatic, a răpit zeilor știința Yoga și a adus-o oamenilor. Zeii l-au pedepsit, făcîndu-l să rămînă pe veci prizonier al apelor, dar și el și oamenii au rămas biruitori, păstrînd Yoga și servindu-se de ea pentru a se apropia necontenit de adevărata fericire. Matsyasana are un anume fel de a privi în noi, de a ne regăsi demnitatea. Se consemnează în medicina psihosomatică că psihicul și trupul se îngemănează, fiecare reflectîndu-l pe celălalt. Prin, epistemul, neîncrederea în sine se scufundă în timp ce cutia toracică apropiind coastele și frînînd respirația. Înțelegeți acum? Matsyasana procedează radical, exact invers, obligînd corpul la semeție umană, iar el va obliga spiritul la demnitatea naturală. Tot restul, avantajele vertebrale, dezdoirea cocoașei de om modern, ventilația excepțională ca și oxigenarea profundă, sînt fructe ale aceleiași demnități totale. Citeva detalii tehnice: ● Pornim din șezut, drepți ● ne lăsăm inspirînd, **întotdeauna pe cotul drept** *● apoi pe cel stîng ● terminăm inspirația ridicînd pieptul și aducînd creștetul pe sol ● răsucim palmele în sus, antene de aer și soare ● rămînem relaxați, sprijinindu-ne doar pe picioare, fesieri și cap. Cardiacii și hipertensivii — mare prudență, putînd folosi un suport sub omoplați, evitînd efortul. Începem cu 5-7 respirații profunde, crescînd treptat spre 12-15-17... ● Revenim totdeauna prin* **lăsare pe spate**, *ne ridicîndu-ne! Succes și nu uitați, prieteni, că de Yoga profită nu atît cel ce prin forța împrejurărilor se află în zone cu mare densitate de aeroioni negativi — zonele prunice — cît cel care, oriunde s-ar afla, PRACTICĂ yoga.*

MARIO-SORIN VASILESCU

călători români

ODOBESCU, ALEXANDRU (23 iunie 1834—10 noiembrie 1895) este, prin excelență, un călător romantic, la fel ca Goethe, Chateaubriand, Victor Hugo, sau — printre români — Grigore Alexandrescu, Nicolae Bălcescu, Alecu Russo, Vasile Alecsandri. În țară a drumețit pe Valea Prahovei, prin vechiul județ Romanați, pe întinsele Bărăganului, pe Valea Someșului și prin munții Buzăului, a poposit îndelung la mănăstiri, s-a oprit să admire spectacolul bîlciurilor și al hramurilor. Pretutindeni — în tradiții și obiceiuri, în vestigiile arheologice și arhitectonice, chiar în natură, căuta semnele trecutului glorios, pe care le descifra pe înțelesul prezentului istoric al epocii sale, ca pilde și învățăminte pentru acesta. În străinătate — fie în tinerețe, fie în anii maturității depline — «Odobescu oriunde întîrzie în vizită are în inimă țara, iar frumusețile ei nu pălesc nici în fața celor mai somptuoase peisaje de aiurea» (**Henri Zalis**). Este, așadar, un călător patriot, care înregistrează sensibil ceea ce vede, reține și își comunică impresiile concetățenilor nu pe un ton de uimire ca Dinicu Golescu, ci cu luciditate și obiectivitate ca I.C. Drăgușanu, cel încă atît de puțin înțeles ca mare peregrin. Deasupra tuturor, Al. I. Odobescu se arată a fi un călător erudit, pentru care exercițiul voiajului turistic nu constituie doar un prilej de acumulări subiective din sfera culturii, ci și pretext pentru voluptatea rostirii eseistice elevate. Exemplul cel mai concludent pentru Odobescu, în acest sens, este scrierea lui încă atît puțin cunoscută în profunzimea semnificațiilor ei: **Pseudokynegeticos**. Dar unde și cînd a călătorit Odobescu, despre care Tudor Vianu zicea că «...înainte de Vlahuță, Hogaș și Sadoveanu, a dat geografia poetică cea mai întinsă a pămîntului nostru»? Iată, **iunie 1850**: împreună cu mama și sora mai mică, Maria, pleca, prin Viena, la Paris, unde va deveni elevul lui Alfred Dumesnil, ginerele marelui istoric Jules Michelet; **august 1852**: La Londra, într-o excursie de o săptămînă (3—11 august); **octombrie 1855**: revenind din Franța, se oprește la Dresda, pentru a admira galeriile de artă; **august 1858**: nouă călătorie la Paris, însoțit de propria-i soție, Alexandra Prijbeanu; **toamna 1861**: primul drum la Pietroasa, unde s-a găsit tezaurul despre care avea să scrie celebrul studiu; **iulie 1862**: ca director în Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, participă la sesiunea Astrei, la Brașov; **1865**: voiaj la Paris în legătură cu participarea României la Expoziția universală din 1867; **1868**: se oprea la Petersburg, venind din Franța; **august 1869**: participă la congresul de antropologie și arheologie din Copenhaga; **aprilie 1870**: pleacă în Grecia pentru cercetări științifice la muntele Athos; **octombrie, același an**: excursie în Italia, cu vizitarea orașelor Milano, Bologna, Ravena, Florența, Roma; **1875 toamna**: excursie la Paris; **1879**: călătorie în Elveția, apoi în Franța, unde va rămîne pînă în 1887, cînd se reîntoarce în țară; **1894**: bolnav, caută odihna în nordul Transilvaniei. Dintre scrierile lui Odobescu rezultate din călătorii, amintim: **Călătoria din Paris la Londra, Despre odoarele, manuscriptele și cărțile aflate în mănăstirea Bistrița, Cîteva ore la Snagov, Impresiile din Oltenia, Memorialul elvețian, Memorialul din Ardeal și Bucovina.** Toate aceste scrieri au o deosebită valoare documentară și artistică.

VALENTIN BORDA

filatelie

Se împlinesc, în această lună, 200 de ani de la nașterea lui Tudor Vladimirescu, care spunea despre sine: «Că eu alta nu sînt decît numai un om luat de către tot norodul țării cel amărît și dosădit din pricina jăfuitorilor, ca să le fiu chivernisitor în treaba cererilor dreptăților». Ilustrata maximă dedicată acestei aniversări folosește o marcă emisă în anul 1971, cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la moartea lui Tudor Vladimirescu. Pe acest tablou, Tudor Vladimirescu ne apare în ținută de campanie, stînd lîngă un cort; în fundal se disting figuri de panduri, pe imaginea unor corturi. Chipul «slugerului Tudor» exprimă hotărîre, dar și puțină îngrijorare. Tabloul este expus la Muzeul «Th. Aman» din București.

Sub aspect strict filatelic — la această maximă se poate observa o deplină concordanță între ilustrată și marcă, ambele avînd reproduse pe ele aceeași imagine. Spunem aceasta pentru a sublinia că în maximafilie nu întotdeauna se poate obține o astfel de concordanță — deși ea este mult dorită de maximafiliști. Sînt însă admise și altfel de concordanțe — de timp, de loc, tematice ș.a.

EUGEN PANIGHIANȚ

Coperta 1: Popas în Retezat
Fotografie de Pavel Tănjală

Prezentarea artistică TRAIAN VASAI

Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii" București

43528

Lei 3

Tezaur

Dacii, trăitori cu citeva secole inaintea lui Burebista, sint autorii celebrelor tezaure descoperite la Agighiol, Cucuteni-Băiceni, Peretu, Poiana-Coțofenești sau în zona Porților de Fier. Dintre toate le-am ales, ca reprezentativ pentru acea epocă premergătoare statului constituit de Burebista, pe cel cunoscut sub denumirea **TEZAURUL DE LA AGIGHIOL.**

A fost descoperit în 1931 într-un tumul cu cavou de piatră, conținind mormîntul unui șef militar geto-dac, care a trăit în jurul anilor 400 i.e.n.

În afara obiectelor de fier, bronz și ceramică mormîntul conținea numeroase piese de argint și citeva de aur. Un coif, două cnemide, două pocale, patru cupe, dintre care una splendid ornamentată, iar alta cu o inscripție în care apare numele Cotyos, aplice zoomorfe, nasturi, aproape o sută perle de argint, trei aplice de aur, sint piese ce întregesc acest tezaur socotit ca unul dintre cele mai valoroase ale artei traco-geto-dacice din secolele V—IV înaintea erei noastre.

Obiecte din inventarul mormîntului princiar, de la Agighiol (sec. V—IV î.e.n.).